

Besøksstrategi

Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci

Kolofon

Utførende institusjon

Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci

Kontaktperson

Oddrun Skjemstad

Publikasjonsnummer

1

År

2019

Sidetall

30

Opplag

1.

Utgiver

Verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci

Forfatter(e)

Oddrun Skjemstad

Tittel – norsk og engelsk

Besøksstrategi for Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci/
Visitormanagement Lyngen Alps conservation area

Sammendrag – summary

Besøksstrategien for Lyngsalapan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci er en plan for hvordan forvaltningen ønsker at besøkende skal møte verneområdet. Verneområdestyret har satt følgende hovedmål: Lyngsalpan landskapsvernområde /Ittugáissáid suodjemeahcci skal opprettholdes som et område med liten grad av fysisk tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel. All ferdsel og aktivitet skal ta hensyn til sårbart plante- og dyreliv. Man skal gjennom besøksforvaltning gi gode opplevelser til besøkende, bidra til lokal verdiskapning og forståelse for, og stolthet over, verneverdiene i Lyngsalpan. Delmål: Sikre verneverdiene i et langsiktig perspektiv, gi besøkende gode opplevelser gjennom høy kvalitet på innfallsporter og annen tilrettelegging, bidra til å unngå konflikter mellom besøkende og beitebrukerne, gi besøkende mulighet til å oppleve stillhet og ro i Lyngsalpan, øke kompetansen om verneområdet til brukere og besøkende – få frem stolthet og begeistring

Forsidefoto

[Tur på tvers av Lyngsalpan, Stortinddalen. ©Tine Marie Hagelin

Plan vedtatt i verneområdestyret 20. juni 2019 og endelig godkjent av Miljødirektoratet i brev av 24. juli 2019

Innhold

1	Innledning	5
1.1	Besøksstrategiens formål	5
1.2	Rammer for besøksstrategien.....	6
1.2.1	Verneforskrift	6
1.2.2	Naturmangfoldloven (NML).....	7
1.2.3	Forvaltningsplan	7
1.2.4	Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker/verneområder.....	8
2	Kunnskapsgrunnet	9
2.1	Sårbare naturverdier.....	10
2.1.1	Fugle- og dyrelivet	10
2.1.2	Vegetasjon.....	13
2.1.3	Kulturminner – kulturhistorie	15
2.2	Brukerne	16
2.2.1	Utmarksnæring – landbruk, reindrift	16
2.2.2	Brukerne/besøk	17
2.2.2.1	Strava.....	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.2.2.2	Kartlegging av friluftsliv	29
2.2.3	Reiseliv	30
2.3	Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer.....	34
3	Mål, Strategier og tiltak.....	35
	I tillegg har forvaltninga formulert følgende forvaltningsutfordring i forhold til friluftsliv:	36
3.1	Målsetninger	37
3.2	Strategier og tiltak	37
3.2.1	Kanaliserings av ferdsel.....	38
3.2.1.1	Tiltak	39
3.2.2	Utvikle høy kvalitet på alle møtepunkt mellom besøkende og landskapsvernområdet 46	
3.2.2.1	Tiltak	46
3.2.3	Bedre informasjon og øke synligheten av Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci.....	47
3.2.3.1	Tiltak	47

4 Tiltaksplan 47

Vedlegg:

Tiltaksplan For Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissíd suodjemeahcci 2018 -2021

1 Innledning

«Natur har en viktig plass i den norske folkesjelen. Vi kjenner gleden av å bestige små og store fjell, oppleve stillhet og føle kraften fra det uberørte. Nasjonalparkene er det flotteste vi har av natur, og skal oppleves og bevares.» (Sitat hentet fra konseptet til Merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker.)

Det har i en årrekke vært fokus på at nasjonalparkene skal legge bedre til rett for besøkende og bidra til verdiskaping. På oppdrag fra Regjeringen startet Miljødirektoratet i 2013 arbeidet med å lage en merke- og kommunikasjonsstrategi for Norges nasjonalparker, besøkssteder, nasjonalparklandsbyer og kommuner.

Dette arbeidet har resultert i «Merkevarerstrategi for Norges nasjonalparker», lansert 13. april 2015. Denne merkevarerstrategien legger opp til at nasjonalpark- og verneområdeforvaltningen i større grad skal se på seg selv som vertskap i tillegg til det rene forvalterfokus. Det ble lansert en ny visuell profil og en ny helhetlig identitet. Nasjonalparkene og verneområdene for øvrig skal være gjenkjennelig og tilgjengelige og gi grunnlag for lokal verdiskaping. Vertsrollsrollen og hvordan forvaltningen kan bidra til verdiskaping har tidligere ikke vært gjenstand for bevisst og systematisk planlegging.

Besøksstrategien sier «Velkommen inn».

Lyngsalpan har lenge vært et mål for mange å besøke. Tidligere var det imidlertid ikke så vanlig å ta seg opp på fjelltoppene, det var å betrakte til dels som ekstremsport. Trendene har endret seg og randoneski begynner å bli allemannseie. Det er også blitt moderne å gå og sykle på topturer på barmark. Lyngsalpan har mange topper, daler og et spektakulært landskap som stadig flere ønsker å besøke. Nærheten til Tromsø gjør at potensialet for mye mer besøk er tilstede.

1.1 Besøksstrategiens formål

Formålet med en besøksstrategi er å gi forvaltningsmyndigheten en bevisst, målrettet og forutsigbar plan for hvordan møte besøkende. Besøksstrategien skal være et verktøy for å nå målene i forvaltningsplanen. Verneområdestyret har utarbeidet prosjektplan for arbeidet med besøksstrategien og har satt seg følgende mål for arbeidet:

- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i, og i tilknytning til, Lyngsalpan landskapsvernområde
- Styrket vern av naturverdiene i landskapsvernområdet

- Ivareta eksisterende naturbasert næringsutøvelse som reindrift, landbruksnæring, jakt og fiske.
- Økt bevisstgjøring om verneområdet hos reiselivsbedriftene og de besøkende
- Stolthet og begeistring for verneområdet
- Økt verdiskapning i bygdene rundt verneområdet

Basert på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget skal besøksstrategien vise hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, besøkende og lokal verdiskapning i et verneområde slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser. I tilfeller hvor det er motstridende målsettinger mellom de tre interessene, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Strategien skal blant annet definere hvor man skal ønske besøkende velkommen, og hvilke områder som bør skjermes for besøkende.

Våren 2015 lanserte Miljødirektoratet en ny merkestrategi for Norges nasjonalparker. Besøksstrategien skal være et viktig virkemiddel til å implementere den nye merkevaren.

Besøksstrategien bygger på forvaltningsplanen, men er samtidig et likestilt tillegg til forvaltningsplanen. Besøksstrategien er bygd opp slik at den skal kunne stå på egne bein og kunne rulleres ved behov.

1.2 Rammer for besøksstrategien

Verneforskriften, Naturmangfoldloven, forvaltningsplanen og merkevarestrategien for Norges nasjonalparker legger rammer for tiltak og strategier som kan gjennomføres

1.2.1 Verneforskrift

Verneforskriften har en formålsparagraf som legger grunnlaget for forvaltningen av verneområdet. Formålsparagrafen vil også legge grunnlaget for besøksstrategien. I tillegg inneholder verneforskriften en rekke bestemmelser som vil være relevante i besøksstrategien. Forskriftene gir et generelt forbud mot en rekke inngrep og tiltak som kan skade verneverdiene. Deretter følger det en rekke unntak fra forbudene og egne bestemmelser som åpner for at det kan søkes om dispensasjon.

§ 2. Verneformål

Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på et av Norges mest karakteristiske fjellområder som inkluderer isbreer, morener, daler og geologiske forekomster med det biologiske mangfoldet, de kulturminner og den kulturpåvirkning som preger landskapet.

Allmennheten skal ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Ved praktisering av verneforskriftene, og i forvaltningsspørsmål, vil en legge vekt på formålsparagrafen ved skjønsmessige vurderinger og dispensasjonsbehandling.

1.2.2 Naturmangfoldloven (NML)

Formålet i naturmangfoldloven, § 1, er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige, geologiske og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i framtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

NML har egne forvaltningsmål for naturtyper, økosystem og arter og lovens § 6 pålegger enhver å opptre aktsomt. Ved beslutning som berører naturmangfold skal §§ 8-12 vurderes for å sikre at beslutningen er godt nok opplyst før vedtak fattes.

Ved vedtak som berører samiske interesser skal hensynet til naturgrunnlaget til samisk kultur vektlegges, jfr. § 14.

NML § 47 gir forvaltningsmyndigheten myndighet til å gjennomføre skjøtselstiltak som er nødvendig for å ivareta verneformålet.

1.2.3 Forvaltningsplan

Lyngsalpan landskapsvernområde har en forvaltningsplan som presiserer og utdyper verneformålet og verneforskriftene. Forvaltningsplanen definerer også forvaltningsmål og bevaringsmål. Verneområdestyret har definert følgende forvaltningsmål i forvaltningsplanen:

- Forvaltningen av verneområdet skal være kunnskapsbasert, peke på behov for ny kunnskap om natur- og kulturverdier inkludert tradisjonell og uformell kunnskap.
- Verneområdet skal brukes som en ressurs for landbruket og reindrifta gjennom videreføring av driftsformer som ikke er i strid med verneformålet.
- Kulturlandskapet blir holdt i hevd.
- Landskapsvernområdet skal være en kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelse.
- Kunnskap om natur- og kulturverdiene i området blir formidlet og kommer i fokus.
- Man innenfor rammen av verneforskriftene stimulerer til næringsutvikling basert på de verneverdiene og muligheter som finnes i området.
- Bruk av området ikke setter varige spor i form av slitasje eller forsøpling.
- Motorferdselen holdes til et minimum, og unngå motorferdsel i urørte og særlig sårbare områder
- Større tekniske inngrep og utbygginger hindres.

Forvaltningsplanen kan ikke utvide rammer satt av verneforskriften eller åpne for tiltak som har vært avklart i vernevedtaket

1.2.4 Merkevarestrategi for Norges nasjonalparker/verneområder

Merkevaren gjelder ikke bare nasjonalparker, men alle områder vernet med hjemmel i naturmangfoldloven.

Målsetningen med det nye merket er å få flere besøkende, bedre vern og større verdiskapning. Prinsippet er at verneområder som tåler besøk kan ta ut full effekt av merket gjennom maksimal eksponering, mens mer sårbare verneområder tar ut en mindre effekt gjennom mer forsiktig eksponering. Effekten styres gjennom graden av eksponering på nettsider, skilting, infrastruktur, etablering av utkikkspunkt (eller ikke), markedsføring og redaksjonell omtale.

Det nye merket skal først og fremst henvende seg til dem som i liten grad bruker og besøker vernede områder, besøkssenter, nasjonalparklandsbyer og -kommuner.

Det er denne hovedmålgruppen som betegnes som besøkende, og gruppen omfatter:

- Turister fra inn- og utland.
- Lokale barnehager og skoler.
- Tilfeldig forbipasserende.
- Den delen av lokalbefolkningen som ikke besøker verneområdene på eget initiativ.

De besøkende skal møte merket gjennom informasjon og tilrettelegging. Det er definert tre hovedtyper fysiske tiltak hvor merket skal kommuniseres:

1) **Utkikkspunkt**, som skal tjene følgende formål:

- Et tydelig utkikkspunkt å sende besøkende til.
- Et utgangspunkt for besøkende til å fortsette utforskingen av verneområdet på egenhånd og uten tilrettelegging.
- Et sted å søke informasjon om verneområdet.
- En universelt utformet gangsti for besøkende med bevegelsesutfordringer.
- Et sted å oppleve verneområdet fra.
- Et utvalgt område som tåler økt besøk.
- Et kommunikasjonspunkt for å formidle verneverdiene og for å formidle hvordan besøkende kan ta del i vernet.

Utkikkspunktene i verneområdene skal ha tydelige og gjenkjennelige særtrekk fra merkevaren. Det kan være i utforming av infrastruktur som parkering, toaletter, skilt/pyloner, universelt utformede gangstier, kunstnerisk utformede artefakter og/eller landskapsutforming.

For at et utkikkspunkt skal oppfylle kvalitetskravene til merket må det være adkomstmulighet og parkering for bil og buss, synlighet fra hovedferdselsåre, tilgang til toaletter med daglig renhold og gode sanitære forhold. Utkikkspunktet bør dessuten ha selvstendige kvaliteter som gjør det til et reisemål i seg selv.

2) Informasjonspunkt

- Enklere enn utkikkspunkt, uten sanitæranlegg etc.

3) Startpunkt

- Samme nivå som informasjonspunkt
- Sted hvor man kan starte utforskingen av en nasjonalpark/verneområde.

2 Kunnskapsgrunnlaget

Lyngsalpan landskapsvernområde ble vernet for å ta vare på et av Norges mest karakteristiske fjellområder med isbreer, morener, daler og geologiske forekomster med det biologiske mangfoldet, de kulturminner og den kulturpåvirkning som preger landskapet. Allmennheten skal ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med en liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Besøksstrategien for Lyngsalpan skal bygge på et godt faglig grunnlag. Til grunn for strategien ligger flere forskningsrapporter og kartlegginger. Sammen med erfaringsbasert kunnskap utgjør dette grunnlaget for de mål, strategier og tiltak som ligger i

besøksstrategien. I 2017 er det gjennomført en brukerundersøkelse og en kartlegging av reiselivet i regionen.

Grunneierforholdene i landskapsvernområdet er slik at alt er under privat eie og det foreligger en høyesterettsdom på at staten ikke kan hevde eiendomsrett i Lyngsalpan. Det foreligger imidlertid ikke eiendomskart for området over skoggrensen.

Arealfordelingen er som følger:

Balsfjord kommune:	66 km ²
Storfjord kommune:	126 km ²
Tromsø kommune:	224 km ²
Lyngen kommune:	545,2 km ²

2.1 Sårbare naturverdier

Verneverdiene er nærmere beskrevet i forvaltningsplanens kapittel 4. Dette avsnittet tar for seg de natur- og kulturverdien som er sårbare for menneskelig ferdsel og tilhørende aktivitet.

2.1.1 Fugle- og dyrelivet

De mest alpine områdene i Lyngsalpan er artsfattig, men i de lavereliggende fjellområdene, dalen og skogsområdene er det et større mangfold av både fugler og dyr.

På høgfjellet er artsmangfoldet veldig begrenset og en finner stort sett bare fjellrype, ravn og snøspurv. Dess lengre ned en kommer øker antall arter betraktelig og en finner innslag av mange spurvefugler, vadere, andefugler og andre.

Bildet: Jaktfalk ♀, ©Trond V. Johnsen

Lyngsalpan har en variert rovfuglbestand, både dag- og nattaktive. Våren/sommeren 2016 ble det foretatt en kartlegging/dokumentering av hekkelokaliteter i utvalgte områder på halvøya NINA kortrapport, 33 – 2016. Verneområdeforvaltninga har derfor god oversikt over hekkelokalitetene. Kart legges ikke inn i besøksstrategien da denne informasjonen er unntatt offentlighet.

Rovfugler som legger egg tidlig kan ofte være særlig utsatte for forstyrrelser tidlig om våren. Generelt tåler rovfugler minst forstyrrelser like før egglegging og i rugeperioden. De skyr da lett reiret dersom de blir forstyrret gjentatte ganger. Senere i hekketiden er de mer robuste, men ved forstyrrelser kan de fly av reiret og små unger kan da fryse i hjel i dårlig vær, eller bli tatt av andre rovfugler. Temporære forstyrrelser påvirker hekkende arter mindre enn mer permanente stopp. Eksempler kan være at man stopper og raster, fyrer bål og lignende under reir med hekkende fugl. Andre eksempler kan være isklatring om våren i frosne fosser der arter hekker i knauser eller fjellvegger nær fossen. Forvaltningen har god kunnskap om hekking i landskapsvernområdet, og det vil ikke bli gjort tilrettelegging for ferdsel som vil kunne forstyrre hekkende rovfugl eller andre hekkende fugler der lokalitet er kjent.

Av ville pattedyrarter finnes hare, rødrev, røyskatt, snømus, ekorn, mår, oter og elg. Det finnes også streifdyr av jerv og det ser ut til at gaupa har etablert seg på halvøya. I tillegg finnes det en god del smågnagere uten at det finnes noen oversikt over artssammensetningen.

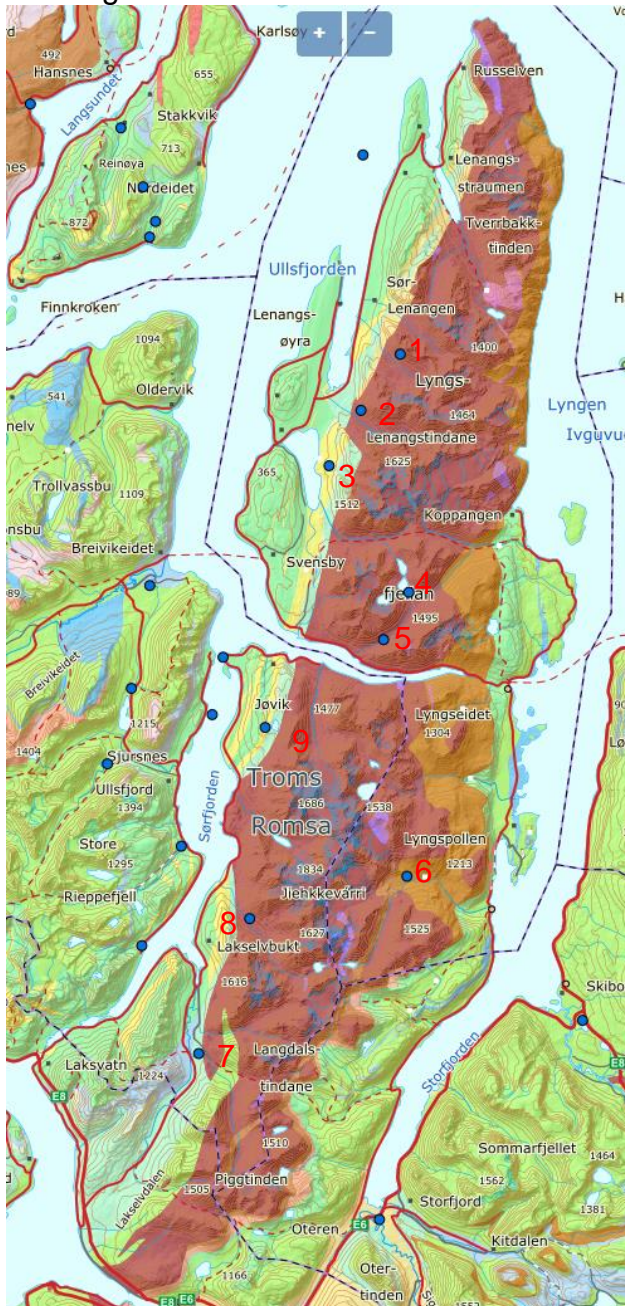
Hvor sårbare vilt er for forstyrrelser avhenger en god del av sesongen. For mange arter er vintertid den mest krevende energimessig, og mange arter er derfor ekstra sårbare for forstyrrelser denne perioden. De fleste arter er imidlertid mest sårbare i yngleperioden eller for fugler også under fjærskifte (myting).

Det foreligger ikke kunnskap om at fugle- og dyrelivet i Lyngsalpan er truet av menneskelig ferdsel slik at man er nødt til å kanalisere ferdselen. Verneområdet må likevel overvåkes dersom det skulle komme ny informasjon eller situasjoner med behov for å kanalisere ferdselen.

Ved søknader om ulike tiltak for tilrettelegging av ferdsel skal det foretas en sårbarhetsvurdering før tiltakene kan tillates. Dette kan for eksempel være merking av stier der dette kan føre til økt ferdsel.

2.1.2 Geologi

De geologiske forekomstene er en del av verneformålet i Lyngsalpan. Geologien er en viktig del av naturen som vi skal bevare og forvalte for framtidige generasjoner. Et

geologisk kart viser oss hvordan berggrunn og løsmasser varierer i sammensetning. Geologien er altså en viktig kilde til variasjon i naturen. Landformer kan beskrives som resultat av variasjon i berggrunnen og erosjon. Det biologiske mangfoldet avhenger av næringsstoffer i berggrunnen, kalk, kalium, magnesium, fosfor og tungmetaller. Kalkrike bergarter gir frodigere og mer mangfoldig flora enn kvartsrike. Derfor kan geologiske kart gi oss viktig informasjon om hva vi kan forvente av biologisk mangfold.

Vi har en rik arv i vår berggrunn og løsmassene på den. En arv som forteller om jordas utvikling, om indre så vel som ytre prosesser. De steder som i særlig grad viser frem vår geologiske arv kalles for geosteder. Disse omfatter ikke bare de vitenskapelig viktige stedene, men også dem som viser geologiske prosesser og mangfold på en måte som er egnet for læring og opplevelse.

De viktigste områdene for geologisk arv (geosteder) i Lyngsalpan er merket av i kartet til venstre med et blått merke. Verdien er gjengitt i tabellen under.

Lokalitet	Verneverdi
1. Veidalen	Omfatter lokalavsatte randmorener og fossile steinbreer
2. Strupskarelva/Botn	Omfatter lokalavsatte randmorener og en fossil steinbre. I Strupskarddalen finner man en konsentrasjon av endemorener som spenner over et lengre tidsrom enn noen annen kjent "moreneserie" i andre norske daler.
3. Forholddalen	Markerte lokalavsatte randmorener i dette området.

4. Brevatnet-Holmvatnet	Lokalavsatte randmorener og en snørasgrop. Randmorenene utgjør et godt eksempel på lokalglasiasjon.
5. Tyttebærdalen	Sidemorene og forskjellige massebevegelsesavsetninger. Snørasgrop og rasvifter. Området er verdifullt pga. formrikdommen og egner seg godt til studie av ulike bevegelsesformer.
6. Lyngsdalen	Lokalavsatte randmorener, en større sandurflate og rasvifter. Sydbreen og Vestbreen munner ut i Lyngsdalen og er noen av de lettest tilgjengelige breene i Troms. Lokalitet velegnet til studie av glasiiale prosesser
7. Foramo	Stort delta av breelavsatt materiale – ikke i landskapsvernområdet
8. Goverdalen	Lokalavsatte randmorene og retningsselementer
9. Moskofjell	Flere km lang randmorenesone – den mest markerte i Troms

De geologiske forekomstene i Lyngsalpan er robuste og vil ikke være i fare for å bli ødelagt av vanlig ferdsel. Informasjon om de geologiske verdiene er likevel verdifullt og gir en forståelse om hvorfor terrenget er formet slik det er i dag.

2.1.3 Vegetasjon

Berggrunnen i Lyngsalpan er jevnt over lite gunstig for planteliv. Mange av fjellene er i tillegg svært bratte og lite tilgjengelig. Floraen er i hovedsak dominert av et fåtall vanlige og vidt utbredte arter. Generelt er fjellvegetasjonen bedre utviklet på den sørlige delen av halvøya enn på den nordlige. Nord for Kjosens er det store partier selv på forholdsvis lave nivåer som er helt uten karplanter.

Noen mindre partier i Lyngsalpan peker seg imidlertid ut til å ha en litt rikere fjellflora. Dette er områder som er knyttet til de sedimentære bergartene langs østsiden av halvøya, Cáhca

ved Kjeldalen, Riidavárri ved Elvevolldalen og Fasdaldstind nord for Lyngseidet. Det finnes også rikere fjellpartier på Stállborri, Kvalvikfjellet og Rottenvikfjellet. Her finnes en rekke kalkkrevende, og til dels sjeldne fjellplanter.

Bildet: Reinrose i Steindalen, ©Oddrun Skjemstad

Det er særlig to lokalitetstyper som er særtrekk for Lyngsalpan. Dette er områder med ultrabasisk berggrunn/serpentin og områder foran isbreene som nylig er blottlagt og der plantene «erobrer nytt land». Områdene med serpentinfelter har en klar botanisk verdi bl.a. fordi det er dokumentert en utvikling i retning av egne serpentinraser og underarter av flere karplanter. Rødberg på sørsiden av Kjosen er et typisk eksempel på område med serpentinisert gabbro, synlig på lang avstand på grunn av sin rødlige farge. Serpentinfeltene får en særpreget flora, ofte med mange nellikarter. Et annet typisk innslag i slike områder er den lille bregnen grønburkne.

Plantenes innvandring til områder hvor breene har trukket seg tilbake i nyere tid kan studeres på en rekke lokaliteter i Lyngsalpan.

Det finnes en rekke stier i Lyngsalpan, både «saustier» og menneskestier. Det går stort sett stier inn i alle dalførene med ulik brukerfrekvens. I områder med til dels stor ferdsel ser man noe slitasje på vegetasjon. Vegetasjonen i Lyngsalpan er imidlertid ganske robust. I fjellområdene fra 6-700 meter og opp er det mye ur og stein uten særlig vegetasjon. Det er imidlertid et «platå» mellom skogsmark og ur at det kan være et område som kan være sensitiv for stor ferdsel. I disse områdene er det ofte kort vekstsesong og skrint jordsmonn. I slike områder er det som regel lett framkommelig og mulig å bevege seg utenfor etablerte og markerte stier. Dette kan medføre at ferdsel og tråkk spres over et større område. Her bør hovedstien merkes godt slik at det ikke er tvil om hvor stien faktisk går.

Det finnes også noen områder med myr og våte partier der ferdselen er såpass stor at man ser skader på vegetasjonen. Verneområdestyret skal overvåke disse, og der det ikke er mulig å legge om stien bør det klappes for å unngå tråkk, erosjon og kanalisering av vann.

2.1.4 Landskap

Landskapet er et sentralt motiv for vern av Lyngsalpan. Landskap defineres av den europeiske landskapskonvensjonen som et område slik mennesker oppfatter det, med et særpreg som er resultat av påvirkninger mellom naturlige og menneskelige faktorer.

Opplevelsen av landskapet veksler fra person til person og er påvirket av blant annet kunnskap og holdninger. Besøkende får en god opplevelse av landskapet når forventningene til besøket blir oppfylt, og tilsvarende negativt dersom forventningene ikke blir oppfylt. Det er mange, og varierte, brukerinteresser i Lyngsalpan og noen gang er det interessemotsetninger mellom disse.

Besøkende som forventer å oppleve bare villmark og urørt natur vil kunne bli skuffet ved synet av kjørespor, bygninger og motortransport som er nødvendig for å opprettholde tradisjonell høsting av området. Moderne reindrift vil medføre bruk av motordrevne

hjelpemidler. Det vil også være nødvendig med en del gjerder og lignende. Det er derfor viktig at de besøkende får god og riktig informasjon om utnyttelse av landskapsvernområdet slik at opplevelsen av området samsvarer med forventningene.

2.1.5 Kulturminner – kulturhistorie

Kulturminnene synliggjør menneskenes tilstedeværelse i verneområdene. Dette er områder som i dag er kjent for sine naturverdier og som brukes til rekreasjon og landskapsopplevelse. I tidligere tider ga de grunnlag for levemåte og livberging – fra de første fangstfolkene i eldre steinalder til våre nære forfedre.

Gammetufter etter samisk bosetting, andre hustufter og boplassamfunn fra yngre steinalder er de mest tallrike kulturminnene i umiddelbar nærhet til verneområdet. Det finnes mange gammetufter som vitner om menneskelig aktivitet i flere av dalførene inn til fjellmassivet. Det finnes også flere hellegroper etter utvinning av olje fra sel/hval i områder nært sjøen.

Kulturminnene innenfor verneområdet vil det være et mål å sikre og/eller holde ved like. De forteller om samspillet mellom mennesket og naturen, og gjør området rikere. Registrering og tiltak for å ta vare på kulturminner og kulturlandskap krever særlig kompetanse og ofte store ressurser. Slike tiltak foresetter et nært samarbeid mellom kommunene, Riksantikvaren/Fylkeskonservatorene, Sametinget og forskningsmiljøene. Det er et mål for forvaltningen og få registrert flere kulturminner og formidle kunnskapen til dem som ferdes i området, jfr. forvaltningsplanen. Verneområdestyret ønsker å få kartlagt flere høyereliggende områder. Til nå er det særlig områdene ved sjøen som er kartlagt mens områdene i dalene og på fjellplatåene er dårlig kartlagt.

Kjennskap til kulturhistorien for området er viktig for å vite hvilken kulturpåvirkning som er i området. Noen kulturminner er usynlig dersom en ikke kjenner historien bak. Det kan være kulturminner som hellige steder, offersteiner, områder der det har vært spesielle hendelser o.l.

2.1.6 Vann og vassdrag

Det finnes en rekke mindre og mellomstore ferskvann i området, med Jægervatnet som det klart største. Selve vannet ligger ikke innenfor verneområdet, men vernegrensen går ned til vannkanten langs deler av vannet. Beliggenheten av vann og vassdrag i landskapsvernområdet spenner seg fra omtrent havnivå og opp til nesten 800 meter over havet. De høyereliggende vannene er stort sett brepåvirket og har lite siktedyp og lav produksjon. Flere av vassdragene i landskapsvernområdet inngår i vernede vassdrag. Dette gjelder området rundt Jiehkkevarrekomplekset og følgende vassdrag/elver: Fugdalselva, Lyngsdalselva og Kvalvikelva. Området ved Jægervatnet og Sørleangsbotn er også vernede vassdrag. Vassdragsvernet innebærer i utgangspunktet at hele nedbørsfeltet er vernet mot vannkraftutbygging. Flere steder er det nedslagsfelt

for forsyning av ferskvann. I disse områdene må en ta hensyn slik at det ikke oppstår forurensing av drikkevannet.

2.2 Brukerne

2.2.1 Utmarksnæring – landbruk, reindrift

Utmarka har alltid vært viktig for høsting av ressurser. Kombinert med fiske har landbruket vært selve grunnlaget for bosetting i området i mange hundre år. Husdyr har beita i utmarka og vinterfôr til husdyra er blitt høstet fra slåttevoller i utmark. Trevirke har vært hogd til brensel, materialer og redskaper, torv ble tatt ut til brensel og byggverk, og man har høstet urter og bær til husholdningen.

Lyngsalpan er et viktig beiteområde for småfe i alle fire kommunene. Det drives sauehold

rundt hele halvøya med ca. 15.000 dyr sluppet på beite. Dyrene slippes ut på beite i slutten av mai, og er i området til september. I begynnelsen av beitesesongen er det dalførene som er viktige beiteområder. I enkelte områder er det knapphet på vårbeite. Skog og landskap har utført en vegetasjons- og beitekartlegging i store deler av beiteområdene i Lyngen kommune. Kartleggingen konkluderer med at Lyngsalpan er et

av de mest verdifulle beiteområdene i Norge. Området har en samlet beitekvalitet som er vurdert til svært godt – godt beite.

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning både økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindrifta har alltid vært oppfattet som en helt spesiell samisk næring, og den er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. Det er to reinbeitedistrikt som har sitt sommerbeite på Lyngshalvøya, Rendalen (Ittonjárga) og Lakselvdalen/Lyngsdalen (Lákko). Til sammen er ca. 2500 dyr (i vinterflokk) på sommerbeite i Lyngsalpan.

Reindriften loven hjemler reindriften rettigheter som omfatter rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flytteleier, rett til beite for rein, rett til anbringelse av anlegg som trengs til reindriften, rett til brensel og trevirke, rett til jakt, fangst og fiske.

Presset reindrifta møter utenfor verneområdene øker stadig, da mange arealdisponeringer i storsamfunnet er i konflikt med reindriften interesser. Dette gjør arealet i verneområdene viktigere for reindriftnæringa i årene fremover.

Områder for kalving og tidlig vårbeite brukes når dyrene er mest sårbare for forstyrrelser, og utgjør de viktigste arealene, sammen med flytteleier.

Informasjonsarbeid er viktig for å redusere ulempene beitenæringene har på grunn av annen bruk av verneområdene. Informasjon både om næringene og dyrene, og hvordan andre brukere kan vise hensyn ved sin aktivitet i område er viktig. Det bør være et spesielt fokus på problemer med løshund og viktigheten av å overholde båndtvangbestemmelsene.

Gjerder som er nødvendig for beitebrukerne kan være en ulempe for andre brukere, mens porter som ikke lukkes av fotturistene og bruer uten grunder kan være en ulempe for beitebrukerne. Dette er forhold vi bør fokusere på å løse ved å fjerne unødige gjerder, sette opp gjerdeklyvere eller selvlukkede grunder der stier krysser gjennom inngjerda områder. Der det er behov bør det også settes opp grunder på bruene.

2.2.2 Brukerne/besøkende

Området som tidligere stort sett bare ble besøkt av lokalbefolkning, har utviklet seg til et område som mange ønsker å besøke. Høgsesong for besøk i området er fra mars til mai, men en ser økning også i andre perioder. I Tromsø-regionen er det registrert en 32 % økning i turisme i 2016, og dette tallet indikerer også en økning til omkringliggende områder.

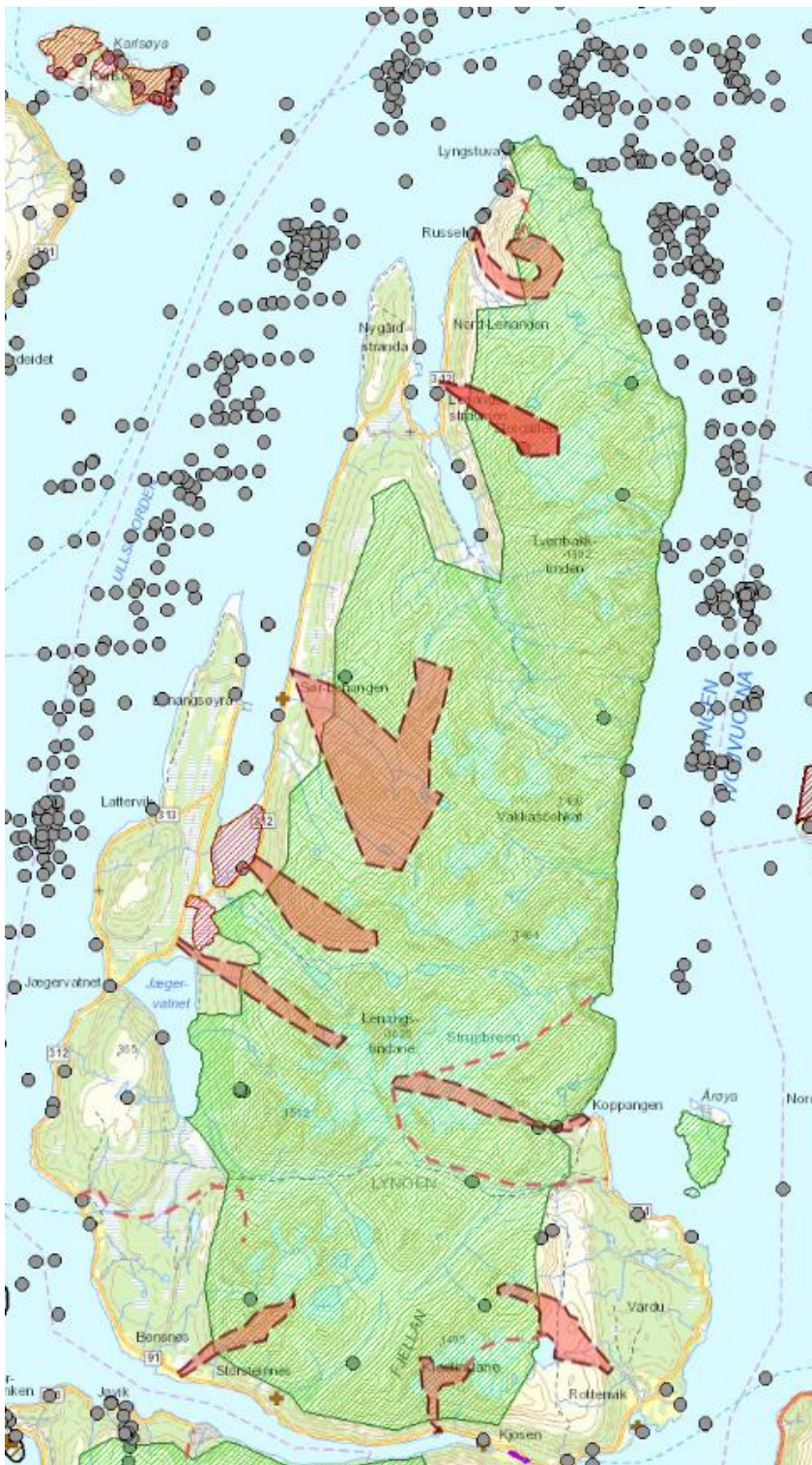

Bildet: Ved Blåisvatnet, Strupskaret i Lyngen. ©Oddrun Skjemstad

Veldig mange benytter gps-klokker, og andre gps-mottakere, og logger sin aktivitet i ulike programmer. Strava har samlet data fra sine brukere i 2015-2018, og samlet dette i et kart. Ved å f.eks. gå inn å se på heatmap på Strava får en viss oversikt over hvilke områder som benyttes mest i Lyngsalpan. Ved å zoome inn på kartet for Lyngen får man en bekreftelse på hvilke områder som benyttes ofte/mye og hvilke områder som ikke benyttes i like stor grad. I heatmap kan man veksle på ulike typer aktiviteter. Man får se forskjeller mellom vinter og sommerbruk.

Data fra Strava bekrefter ovenfor forvaltningen hvilke områder som er mest brukt i Lyngsalpan.

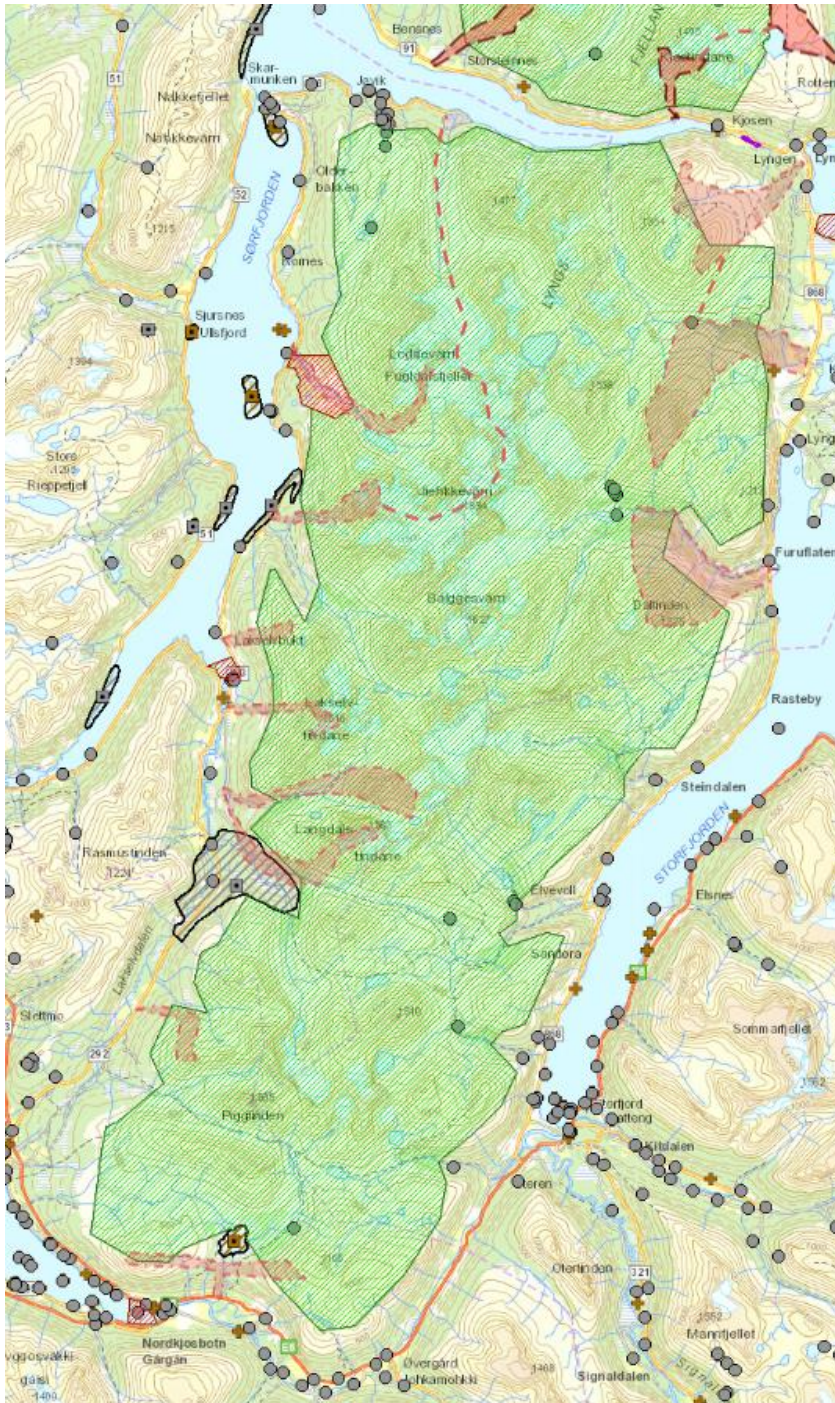
Kartutsnittene under viser hvilke områder som brukes mest til topturer på ski i vintersesongen. De grå markeringene på kartet viser observerte arter av nasjonal forvaltningsinteresse. Man ser ut fra dette at det ikke er mange konflikter mellom registrerte nasjonalt viktige arter og områder med størst ferdsel.

Oppsummering mest bruk, vinter (Lyngen-nord):

- Russelvfjellet
- Storgalten
- Stetind
- Veidalen; Veidalstindan, Veidalsfjellet, Skaidevarri
- Steinfjellet

- Stortindaksla
- Sofiatind
- Kjostindan
- Fastdalstind
- Taffeltind, Koppangsbreen, Strupbreen, Strupen

Oppsummering mest bruk vinter (Lyngen – sør):

- Rørnestind, Goalsevarre, Kavringtinden
- Kvalvikdalen, Rundfjellet

- Lyngsdalen, Daltinden
- Perstinden
- Brennmotinden
- Middagstinden
- Langdalen, Langdalstindan
- Ellendaltinden
- Lakselvtindan
- Flatsteinfjellet
- Holmbuktind, Jiehkkevarre, traversen til Fornes
- Fugldalsfjellet

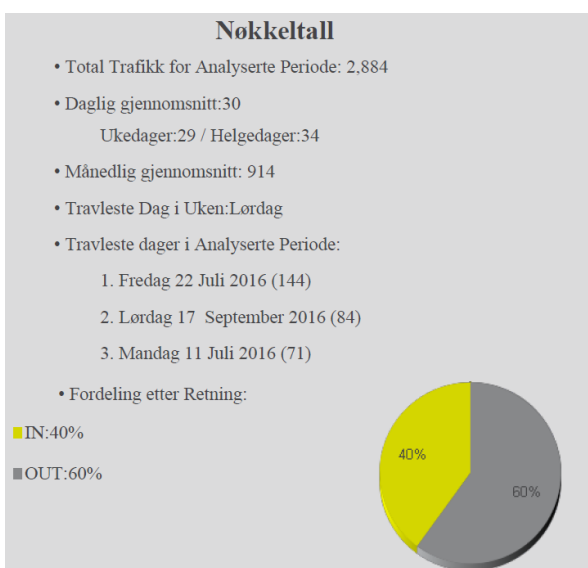
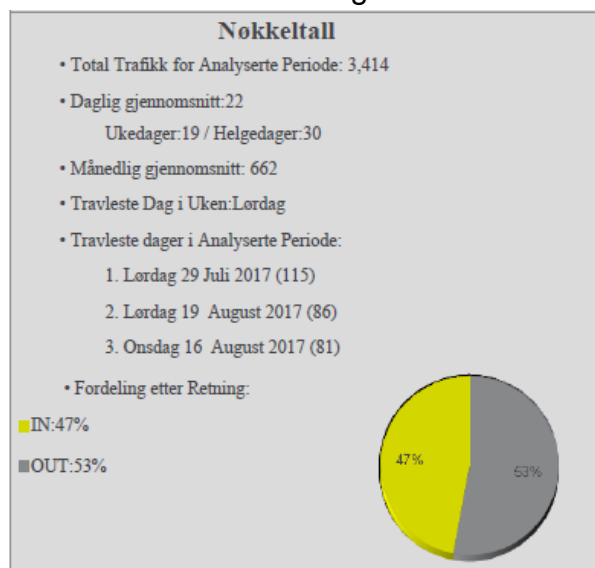
Ferdsmønstret til fots på **sommeren/barmark** er litt annerledes. Det er da mange som går i dalførene, korte topturer og til de åpne hyttene i området. Områder som særlig peker seg ut er til Lyngstuva, Blåisvatnet, Kvalvikdalen (Sjollihytta), Oksen, Lyngsdalen, Steindalen, Elvevollidalen, Piggtindskaret, Langdalen - rypedalen, Ellendalen og Faueldalen. Det er likevel en del fjelltopper og høye partier som også brukes mye på sommerstid. Følgende topper peker seg ut med særlig mye bruk: Russelvfjellet, Storgalten, Stetind, Tafeltinden, Fastdalstinden og Daltinden.

Dersom man ser på ferdsel på sykkel, er det enda lite ferdsel innenfor vernegrensen. Det foregår imidlertid en del sykling på stien til Lyngstuva, på Lassofjellet og til lille-Galten, Rundtinden som ligger helt på vernegrensa ved Lyngseidet, Lyngsdalen og opp på innerfjellet til Rullebu. Det finnes flere sykkelruter i randsonen til landskapsvernområdet og det antas at dette vil kunne være en aktivitet som vil kunne øke i omfang.

Verneområdestyret har også hatt et prosjekt med Telenor for å få ut data om dem som benytter Lyngsalpan, og området rundt. Tanken med å delta i prosjektet var å få tilgang på mer data om dem som besøker området vinterstid. Vi fikk målinger fra februar og ut april 2017. Målingen dekker ikke bare landskapsvernområdet, men hele Lyngshalvøya. Lyngshalvøya er del inn i 15 basestasjoner og man kan gå inn på hver basestasjon for å hente ut data. Basestasjonene med mest besøk stemmer overens med data fra Strava og det man observerer i det daglige. Det er selvfølgelig en overvekt av norske telefoner i området det meste av tiden. Det er imidlertid en klar økning av norske telefoner i området i april. April måned er den måneden man opplever å ha mest turister fra Norge i fjellene her. Dette stemmer overens med observasjoner som gjøres lokalt. I noen perioder er det imidlertid registrert flere utenlandske telefoner enn norske. Dette bekrefter at vi har en stor andel turister fra utlandet.

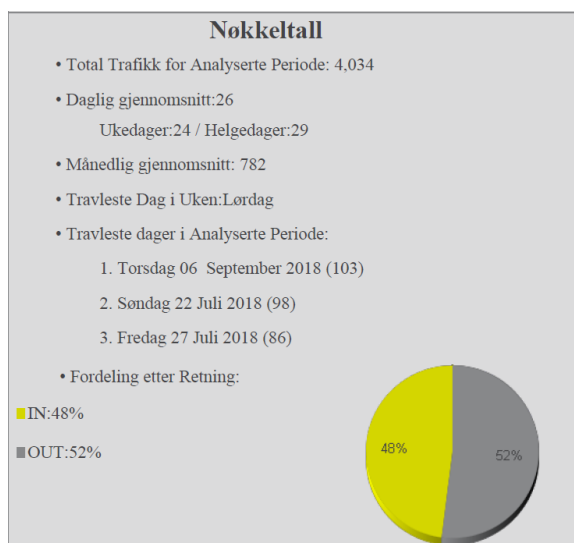
Det finnes to tellere i tilknytning til landskapsvernområdet. Det er en matteteller i Steindalen. Telleren ble satt ut i juli 2016. Telleren viser at besøk i dette området har vært

stabil for barmarksesongene som tellerne har stått.

Barmark 1/5 – 4/10 2017

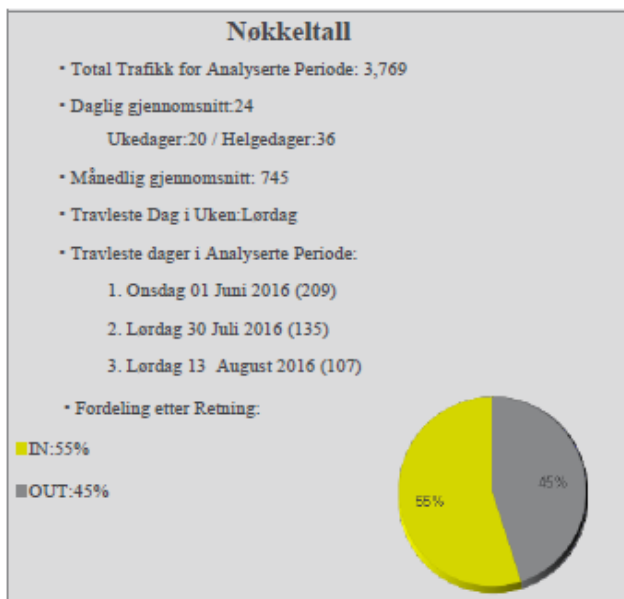
Barmark 7/7 – 10/10 2016

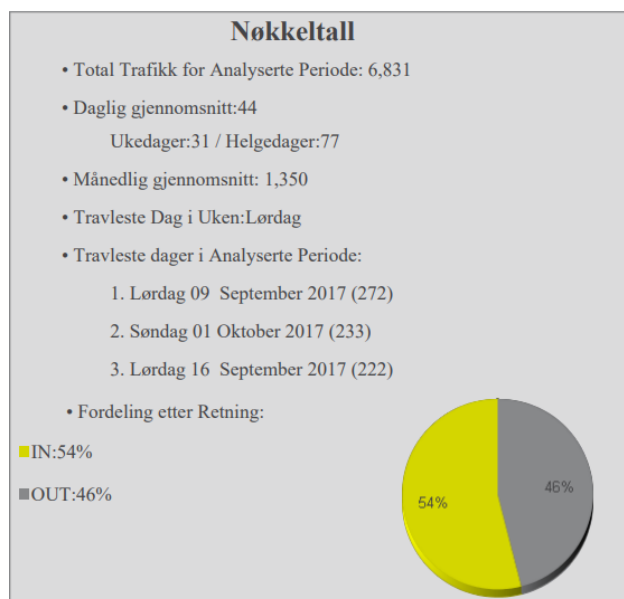
Barmark 1/5 2018 – 4/10 2018

Man ser en liten økning i besøk i området. En økning på 600 passeringer fra 2017 – 2018.

På stien mot Blåisvatnet i Sørlenangsbøtn er det en pyroteller: I dette området har det vært en markant økning av besøk iløpet av de siste årene:

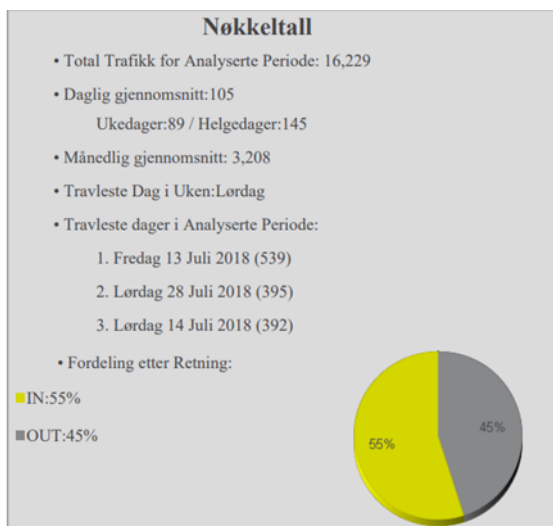

Barmark 2016 (1/6 – 1 /11 – 16)

Barmark 2017 (1/6-1/11 – 17)

Som en ser av figurene ovenfor innebærer dette ca. 80 % økning i besøk i løpet av 1 år.

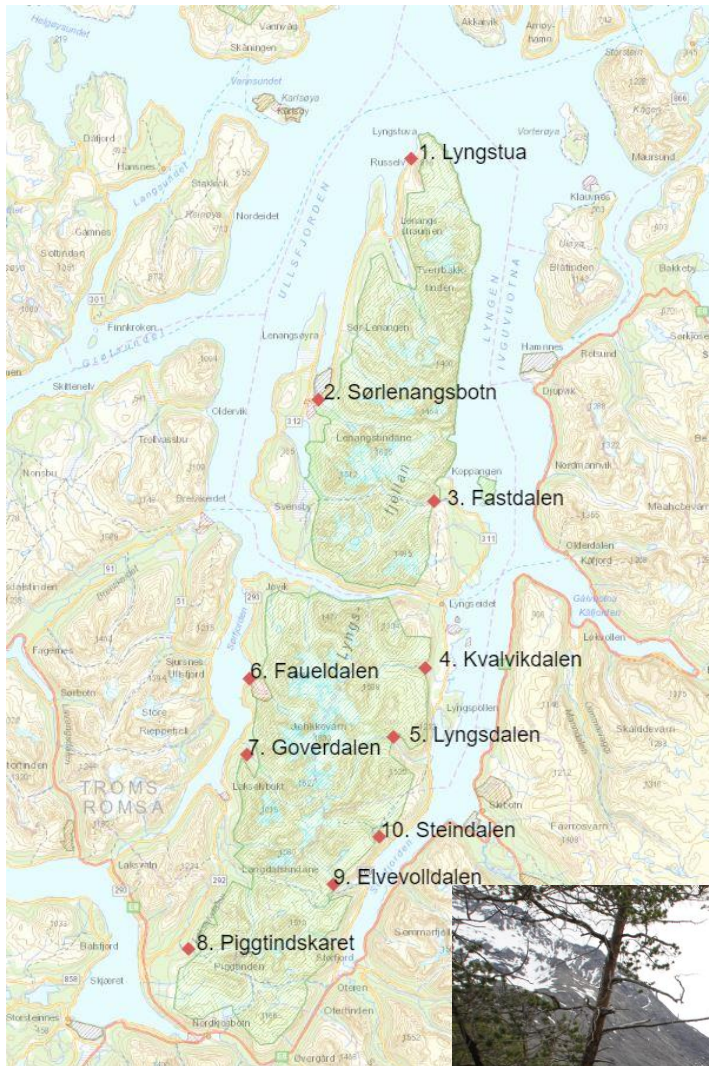

Barmark 1/6 – 1/11 2018

Dette innebærer en ytterligere økning på ca. 135 % sammenlignet med samme periode i 2017

For å kartlegge hvem de besøkende i Lyngsalpan er, og hvordan de bruker området, ble det sommeren 2017 hentet inn informasjon ved hjelp av selvregistreringskort utplassert ved innfallsporter og populære rasteplasser i/ved verneområdet. I tillegg ble det sendt ut en web-basert undersøkelse i etterkant til dem som oppga sin e-post adresse.

Totalt ble det plassert ut 10 kasser med selvregistreringskort i/ved Lyngsalpan landskapsvernområde. Svarkassene var plassert ved strategiske plasser langs stier; ved naturlige stoppesteder, ved utflating etter stigning på sti og i nærheten av fjelltrimposter og turmål. Svarkassene var alle utstyrt med en frontplakat som oppfordret de passerende til å stoppe og svare på undersøkelsen.

Kartet til venstre viser plassering av kasser til spørreundersøkelsen i 2017. Det ble valgt ut områder med både stor og liten ferdsel.

Kartleggingen viser at 52 % av respondenten er kvinner. Det vises også fra andre områder at kvinner oftere velger å delta i undersøkelse enn menn. Det er tilnærmet lik fordeling av nordmenn og utlendinger blant respondentene (49 % nordmenn og 51% utlendinger). Dette er ganske uvanlig og vitner om at Lyngsalpan er et svært populært reisemål blant utenlandske turister. Det er registrert besøkende fra 27 andre land enn Norge. En stor andel av de utenlandske besøkende har besøkt innfallsportene som totalt sett får mest besøk, herunder Lyngstuva, Sørleangsbotn/Blåisvatnet, Lyngsdalen og Steindalen. Dette kan være retningsgivende for hvor det er viktigst å sørge for flerspråklig informasjon. Samtidig ser vi at en del utlendinger har kommentert at turforslag for Lyngsalpan har vært vanskelig å finne, slik at informasjon om andre innfallsporter kan tilgjengeliggjøre Lyngsalpan i større grad for et internasjonalt publikum.

Land	Andel
Tyskland	27 %
Finland	27 %
Frankrike	7 %
Sveits	5 %
Nederland	5 %
Sverige	4 %
Øvrige land*	30 %

*USA, UK, Tsjekkia, Østerrike, Spania, Italia, Danmark, Belgia, Russland, Polen, Storbritannia, Estland, Canada, Australia, Ungarn, Litauen, New Zealand, Latvia, Israel, Nepal, Kina, Japan.

De aller fleste som har lett etter informasjon om Lyngsalpan oppga at det var greit å finne dette. Det er imidlertid en viss andel, nesten 20 prosent, som syntes det var litt, eller veldig vanskelig, å finne relevant informasjon om området. Blant disse var nesten to tredjedeler fra utlandet, og de savnet blant annet informasjon om turmuligheter og -forslag på andre språk enn norsk. Noen norske respondenter har også svart at de savnet informasjon om turmuligheter, slik at det kan tenkes at denne informasjonen heller ikke er godt nok tilgjengelig på norsk. Et flertall av respondentene ønsket helst å kunne finne informasjon før avreise på turen, og et stort flertall foretrekker bruk av internett til dette. Her er det et potensiale for å gjøre informasjon om friluftsmuligheter i Lyngsalpan lett tilgjengelig.

En oversikt over alderssammensetningen videre at Lyngsalpan er et område som tiltrekker seg besøkende i alle aldre. Gjennomsnittsalderen til de besøkende i området er 43,9 år. Sammenliknet med andre områder er de besøkende relativt unge. Dette kan ha sammenheng med at Lyngsalpan er et område som mange steder har svært krevende terreng og det kan ha en viss betydning for valget om å besøke området.

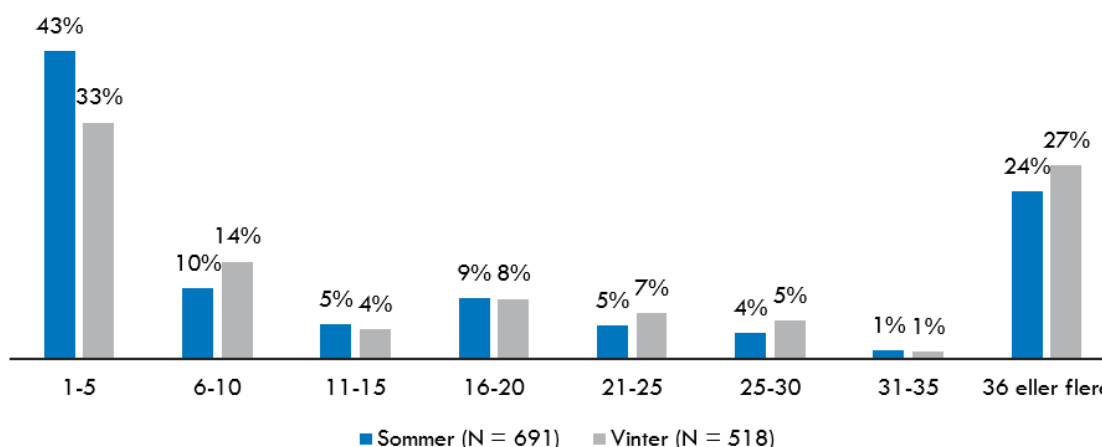
Bruken av området og aktiviteter som oppgis av respondentene gjenspeiler at undersøkelsen ble utført på sommerhalvåret. Dagstur til fots er den vanligste aktiviteten. Det er en relativt liten andel som går på turer som varer over flere dager, 18 prosent har oppgitt en tur med varighet over én dag. Antageligvis er den reelle andelen lavere, fordi noen respondenter kan ha tolket spørsmålet som hvor mange dager de oppholdt seg i nærheten av Lyngsalpan, også utenfor landskapsvernområdet. Andelen på 70 prosent i etterundersøkelsen som oppga at de overnattet i eller i nærheten av

landskapsvernområdet utgjøres nok i stor grad av personer som overnattet utenfor verneområdet, for eksempel nede ved sjøen på Lyngnehavøya. Mange oppga for eksempel i etterundersøkelsen at de overnattet i Lyngseidet, Svensby eller Sørleangsbotn. Dessuten er det en svært liten andel (5,4 %) som oppga at de var på en sammenhengende flerdagerstur hvor de overnattet på ulike steder. Langt mer vanlig var det å enten overnatte på ett sted hvor de besøkende foretok dagsturer, eller å foreta dagsturer fra ulike innfallsporter.

Hovedinteressen blant de besøkende i Lyngsalpan er i all hovedsak tradisjonelt turfriluftsliv. Tre fjerdedeler av respondentene i etterundersøkelsen oppga at de var svært interessert i dette. Det er imidlertid også en ikke ubetydelig andel som er interessert eller svært interessert i moderne turfriluftsliv, som klatring, randonee, elvepadling og kiting. Lyngsalpan er et område som egner seg godt til utøvelse av slike aktiviteter. Motoriserte friluftaktiviteter er det imidlertid svært få som er spesielt interessert i, og det kommer også fram at de fleste er negative til motorisert aktivitet som helikopterflyving og dronebruk i landskapsvernområdet. Enkelte har også oppgitt snøscooterkjøring som en forstyrrende faktor, uten at holdningene til dette er undersøkt blant alle respondentene.

Litt over halvparten av dem som hadde svart på undersøkelsen har vært i Lyngsalpan tidligere. Godt over halvparten av disse har vært der mer enn 5 ganger. Nesten like mange har vært i Lyngsalpan om vinteren som om sommeren, noe som tyder på høy bruk vinterstid ettersom undersøkelsen ble gjennomført om sommeren:

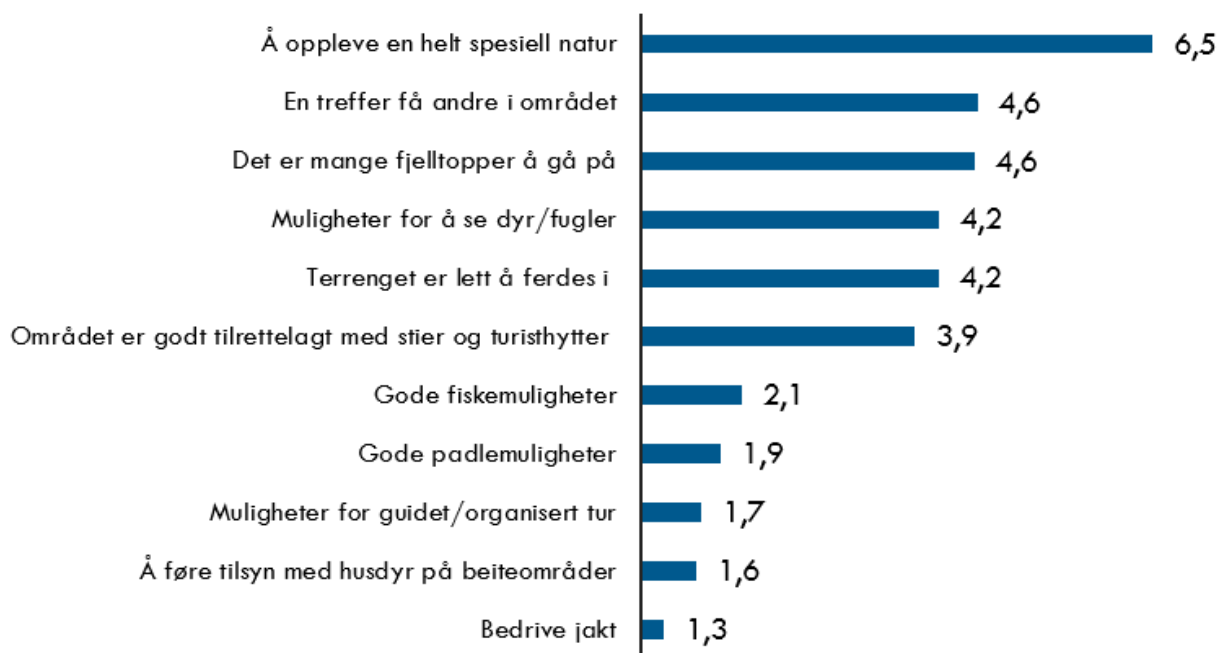
Hvor mange ganger har du besøkt Lyngsalpan tidligere?

Respondentene i selvregistreringsundersøkelsen har svart på hvor viktige ulike kvaliteter er når de ser for seg sitt idealområde. Vurderingene av disse spørsmålene er satt sammen til en skala som viser de besøkendes purismegrad. Skalaen gir en enkel vurdering av hvor opptatt turgåere er av å finne lite eller mye tilrettelegging i områdene hvor de ferdes, og hvor opptatt de er av å komme seg utenfor allfarvei, dit hvor det er få spor etter andre turgåere. I Lyngsalpan landskapsvernområde ser det ut til at det kommer relativt mange besøkende som er på jakt etter det uberørte og rene friluftslivet. Det er en ganske stor andel høy- og mellompurister sammenliknet med mange andre

verneområder og turistgrupper som er kartlagt. Dette kan nok delvis ha sammenheng med at det er mange utlendinger i Lyngsalpan, som er kjent for å være mer puristiske enn nordmenn. Men grunnen til at disse besøkende trekkes til nettopp Lyngsalpan henger nok sammen med det særegne landskapet og fraværet av masseturisme som i større grad preger tilsvarende fjellmassiv i Kontinentaleuropa.

Motivet for å besøke Lyngsalpan. Målet om å oppleve en spesiell natur oppnådde høyest snitt, samt at flest svarte at dette hadde svært stor betydning. Jakt, beitetilsyn m.m. er svært viktig for noen besøkende, men ikke i snitt:

Undersøkelsen har kartlagt hvilken form for tilrettelegging som er etterspurt blant de besøkende. Svarene på hva respondentene ser etter i sitt idealområde kan også kaste lys over hvilken tilrettelegging de ønsker. Tilretteleggingstiltakene som respondentene vurderer som av størst betydning i gjennomsnitt er de «klassiske» tiltakene som parkeringsmuligheter og informasjonstavler ved innfallsportene, bruer over elver og tydelig merking av stiene. Skilt ved stikryss og utlegging av stokker/klopper i myrpartier vurderes også som viktig av gjennomsnittet. Gjennomgående vurderes også kvaliteten på disse tiltakene i Lyngsalpan til å være tilfredsstillende (score høyere enn 4 i snitt på en skala fra 1 til 7). Når vi ser på kjennetegn ved idealområdet, som flere har svart på i selvregistreringsundersøkelsen, er det de samme tiltakene som oppleves som viktige av respondentene, med tydelig skilting og merking på topp to, og klopper på plass tre. På det direkte spørsmålet om de besøkende var fornøyd med tilretteleggingen svarer tre fjerdedeler at de var «godt fornøyd», nesten en fjerdedel at de var «ganske fornøyd» og kun en halv prosent at de var «misfornøyd». Det er ikke spesielt store variasjoner på dette punktet på de forskjellige innfallsportene. Det er også mer konkrete

tilbakemeldinger som har kommet inn gjennom undersøkelsen. I kommentarfeltene har noen besøkende gitt tilbakemelding om at det enkelte steder på stien og i enkelte stikryss var vanskelig å finne merkingen. Flere mener det er mangler ved merkingen og skiltingen spesielt på Ullsfjordsiden av Lyngsalpan, ved Lakselvbukt/Hompan, Faueldalen, Svensby, Nord- og Sørleangen (men Fastdalen og Steindalen på østsiden trekkes også fram av noen som områder det kunne vært mer tilrettelegging).

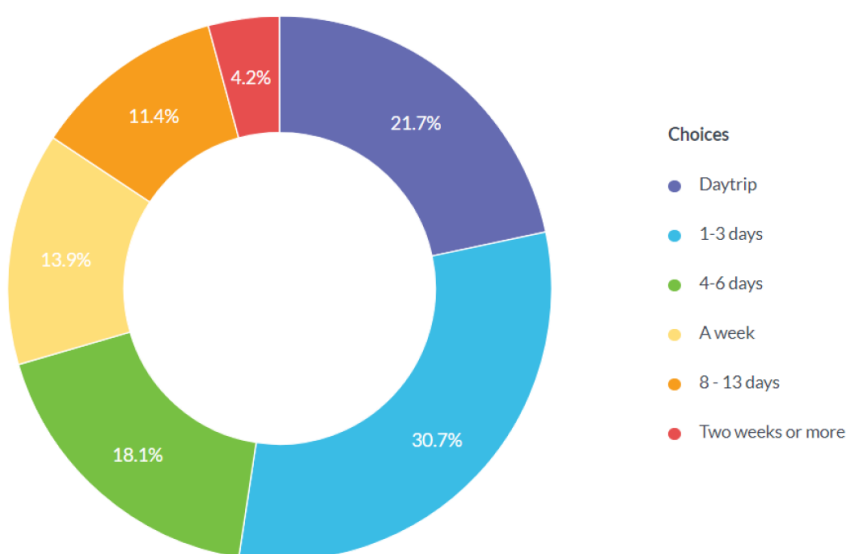
Undersøkelse i randområdet av Lyngsalpan landskapsvernområde

Visit Lyngenfjord gjennomførte våren/sommeren 2017 en gjesteundersøkelse blant de gjestene som hadde booket opphold eller aktiviteter gjennom dem, intervjuet passasjerer på ferger over Lyngenfjorden og undersøkelse gjennom sosiale medier. De fikk inn totalt 167 svar. Av disse var det følgende nasjonaliteter:

Land	Prosentvis besvarelse
Finland	18,1 %
Norge	15,7 %
Tyskland	12,7 %
Frankrike	9,6 %
Italia	8,4 %
Sverige	7,8 %
Storbritannia	5,4%
Sveits	3,6 %
Spania	3 %
Annet	15,7 %

Dette samsvarer godt med

brakerundersøkelsen til verneområdestyret. De fleste oppga at de var i regionen 1 -3 dager, etterfulgt av dagsturer.

75 % av de som svarte på undersøkelsen oppga at de brukte egen bil eller leiebil under besøket. Dette gjør at de lett kan ta seg rundt på flere steder mens de er i området. Andre fremkomstmidler: 4% sykkel, 2% offentlig transport, 5% transport arrangert av

overnattingsstedet og 14% annet. Undersøkelsen hadde også et spørsmål om høydepunkt i løpet av besøket. Blant tilbakemeldingene var disse:

- The nature
- Hiking to Blåvatnet in Lyngen Alps
- Naturen
- Fishing
- Perfect hiking day
- Hike to Fastdalstinden
- The mountains around the fjord
- Aussicht, elch
- The landscape
- Glacier hike tour at Steindalsbreen
- .....

Alle svarene viser at naturen og opplevelser ute er høydepunkt på turen, og er nok også hovedgrunnen til deres besøk i området.

Det ble også stilt spørsmål om det var noen tjenester de savnet i regionen. På dette spørsmålet var det kun 50 % som svarte, og av dem var det igjen 25 % som ikke savnet noe. Noe av det som ble fremhevet (og som verneområdestyret evt. kan gjøre noe med) var imidlertid

- Bedre skilting og informasjon både på nett og i marka
- Aktiviteter for små barn (5-10 år)
- Flere campingplasser i Lyngen, bedre kunnskap om fiskekort

2.2.2.1 Kartlegging av friluftsliv

«Friluftsliv er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandringer og naturopplevelse»

Ishavskysten friluftsråd har, i samarbeid med kommunene, kartlagt og verdisatt alle friluftsområder. Kartleggingen gir en god oversikt over, og en relativ vurdering av friluftsområder der alle verdikriterier legges til grunn for den endelige verdisettingen. Kartleggingen gir informasjon om hvordan det aktuelle området er vurdert i forhold til andre friluftsområder i regionen. Områder av verdi for friluftslivet skal sikres og forvaltes slik at naturgrunnet blir tatt vare på. Kart som viser områder og verdisetting finnes som vedlegg til forvaltningsplanen for Lyngsalpan. Friluftskartleggingen er også tilgjengelig på offentlige karttjenester.

2.2.3 Reiseliv og lokal verdiskapning

Verneområdeforvaltningen for Lyngsalpan ønsket mer kunnskap om reiselivets bruk av verneområdene og randsonene. Det ble derfor satt i gang en kartlegging i samarbeid med verneområdeforvaltningen i Reisa og Kvænangen. 70°N ble engasjert og en Questbackundersøkelse på nett ble sendt til samtlige registrerte reislivsaktører i Nord Troms. I tillegg ble noen relaterte organisasjoner inkludert i undersøkelsen – totalt omfattet den 157 aktører. 41 virksomheter besvarte undersøkelsen. I tillegg ble det også gjennomført en telefonundersøkelse.

Av de 50 bedriftene som ble kartlagt gjennom telefonundersøkelsen, var det totalt 30 med tilhørighet til Lyngsalpan landskapsvernområde. 19 av disse er aktive med naturbaserte aktiviteter, og de kategoriseres som primæraktørene.

15 av bedriftene svarte at de i stor grad brukte verneområdene i reiselivssammenheng. 8 svarer at de bruker områdene, men i liten grad nå. Så mange som 21 bedrifter har planer om nye aktiviteter som kan gi mer bruk fremover.

Det er litt kunnskap om verneområdene blant reiselivsbedriftene. 75% av bedriftene mener at deres egne ansatte har noe – god kunnskap om verneområdene. De mener samtidig at vel 50% av gjestene har ingen eller svak kunnskap om de samme områdene.

Hovedaktiviteten som er knyttet til Lyngsalpan i dag er særlig knyttet til toppturismen i noen hektiske sene vinter- og vårmåneder. Hovedsesongen regnes gjerne fra midten av mars til midten av mai, men perioden blir gjerne strukket i begge ender. Visit Lyngenfjord regner med ca 30.000 skiturist-gjestedøgn i året i Lyngsalpan, gjerne kombinert med toppturer i Skjervøy og Kåfjord kommuner. Om sommeren er også Lyngsalpan mye besøkt pga. naturen og et kjent navn. Ikke mange besøker området på grunn av vernestatus.

Lyngsalpenes attraktivitet ser vi dessuten i forhold til nordlysturister, som ønsker å nyte dette naturfenomenet i noe mindre heseblesende tempo enn de tilbudene som gjerne tilbys av aktørene i Tromsø-området. Både nye aktivitetstilbud og attraktive overnattingstilbud har kommet til i Lynggenområdet, og det gir utgangspunkt for nye vekstmuligheter for reiselivet i området.

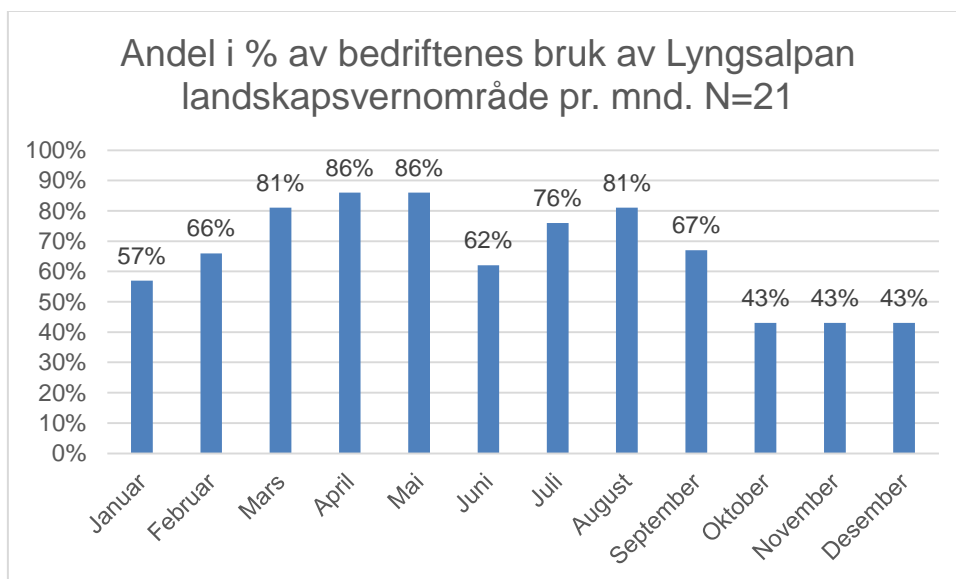
21 bedrifter opplyser at de har planer om mer aktivitet i/ved Lyngsalpan fremover. Padling, vandring og ulike former for terrengsykling er aktiviteter i stor vekst, som det ventes at reiselivsbedriftene vil bli større tilbydere av, men det er ikke kartlagt konkrete planer relatert til selve verneområdene, eller i randsonen i denne sammenheng.

På spørsmål om gjestene bruker verneområdene på egenhånd, svarer 21 av 30 reiselivsaktører i området at gjestene gjør det, men i ulik grad vurderes dette å forekomme.

Mange legger vekt på at verneområdene ikke skal være altfor tilgjengelige, men attraktive og uberørte. Mange på den annen side ønsker tilrettelegging, og da særlig i forhold til parkering, toaletter, avfallshåndtering, skilting, og bedre offentlig transport, som særlig er tiltak som trekkes frem i denne sammenheng.

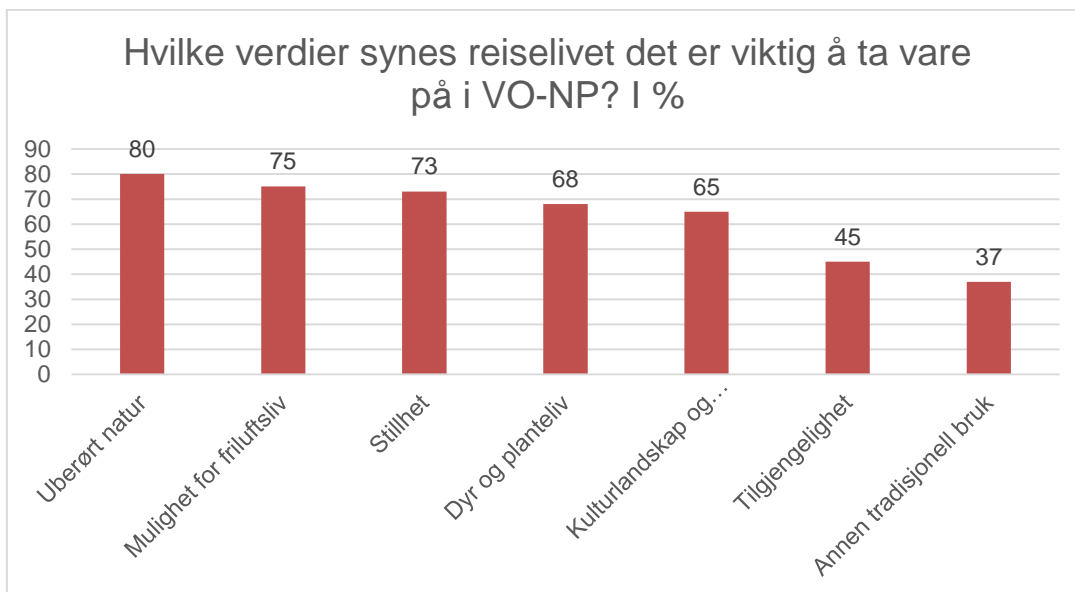
En del av dem vi snakket med var opptatt av å tilrettelegge områder noen få steder, og ikke overalt. Det er et argument som går igjen blant mange, men det er stor sprik i ønsker for øvrig, med unntak av parkering og toalettfasiliteter som trekkes frem av mange reiselivsaktører. Det viste seg imidlertid at mange ikke hadde spesielle synspunkter på dette.

I forhold til de verdiene som det er viktig å ta vare på i verneområdene, var det særlig et argument som ble nevnt, og det var at det ikke ønskes masseturisme i dette området. Viktigheten av Lyngsalpene som merkevarenavn fremheves av flere. Det er argumenter for tilrettelegging på den ene siden og vern på den andre, og stor variasjon i oppfatningene.

På tabellen over ser vi at de viktigste månedene for topturskiturene, mars, april og mai, peker seg ut som de mest besøkte, mens også besøket i august også er relativt høyt.

Bedriftene ble spurt om hvilke verdier som de mener at er viktig å ta vare på:

Reiselivsbedriftene kom med følgende utsagn om verneverdiene:

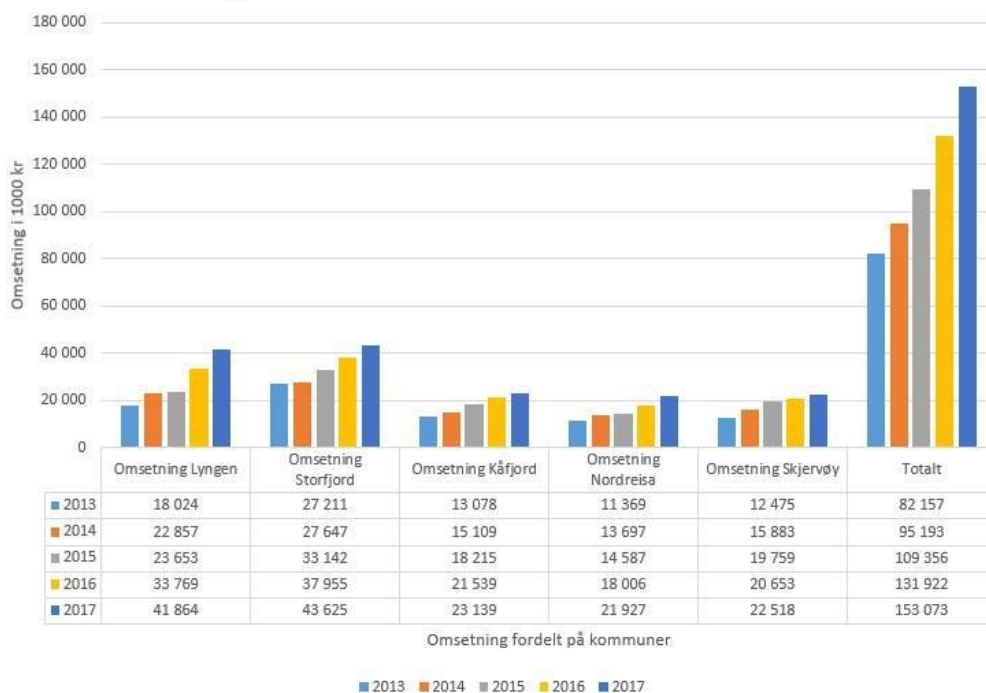
Lyngsalpan er hovednæringen med topturer vinterstid. *Turoperatører særlig i utlandet tilbyr i økende grad vandring på egenhånd som del av en pakke.* Her er det store muligheter fremover. *Franske turoperatører har tradisjonelt benyttet seg mye av Lofoten, men nå sender flere av dem gjestene til Nord-Troms.* Minst mulig tilrettelegging inne i verneområdene er best. *Ønsker ikke at områdene skal gjøres mer tilgjengelig enn i dag.* Tilrettelegging er OK for å unngå økt slitasje. *Viktig å legge gode stier som blir bærekraftige, ut over det minst mulig.* *Vernemyndighetene må verne områdene bedre. Nå gjør de det motsatte. De øker tilstrømningen uten at det tilrettelegges for det.* Uberørt natur er viktigst - ikke at det er et verneområde. *Hva vil man tilrettelegge for, og hva vil man ikke, det er svært uklart.* Økt bruk av verneområdene er et tveegget sverd, særlig i forhold til slitasjen som følge av flere besøkende. *Tilrettelegging bør ikke skje over hodet på de som bruker verne-områdene mye.* Mange har hørt om allemannsretten, og feiltolker betydningen av den. *Verne-områdene skal ikke være altfor tilgjengelige - de fungerer godt i dag.* Disse områdene skal være attraktive og spesielle. Det skal kreve litt innsats å komme dit. *Det er viktig med færre og distinkte telt og campingplasser, samt bålplasser. Mange steder finner vi dette overalt. Dette bør styres bedre.* Mange utlendinger har et annet forhold til verneområder, jfr. hvordan disse fungerer i utlandet. *Dersom det visuelle ødelegges, så skades hele konseptet.* Verneområdene skal oppfattes som tøft, kult og viktig. *Økt forsøpling følger ofte økt bruk, og det må følges opp med søppelhåndtering som fungerer i praksis.* Når forvaltningen skal informere og involvere andre parter i dette, skyter de ofte for høyt / eller bommer. Akademikere på universitetsnivå gir ikke nødvendigvis gode råd om dette temaet. Parkerings-plasser ved innfallsportene er viktig, likeledes toalettfasiliteter. *Det er vanskelig balanse mellom økt bruk og for mye folk og slitasje. Kanskje tidsbegrensning bør vurderes for turisttrafikken.* Med bedre merking holder folk seg til tilrettelagte stier. *Det kan gjerne være mer informasjon om områdene, gjerne tilrettelagt*

med f.eks. benker og utkikkspunkter. Det er viktig å beholde rå og urørt natur, og en god tilrettelegging innenfor dette. Tilrettelegging er OK for å unngå økt slitasje. Viktig å legge gode stier som blir bærekraftige. Ut over det minst mulig. Spre heller folk litt i stedet for at alle skal gå de samme stiene. Vi markedsfører navnet Lyngen Alps. Økt satsning på vandring og sykling planlegges. Mange utenlandske besøkende kjenner til allemannsretten i Norge. Mye uorganisert besøk gir stor grad av slitasje, og besøkende legger ikke igjen noe. Tilrettelagte stier, klopplugging, steinlegging vil styre folks stibruk. Det har vært altfor mye restriksjoner som har skapt frustrasjoner. Ønsker å være stolte av å presentere landskapsvernområdet for gjestene. Ser begge hensyn: vern og tilrettelegging for mer bruk. Mange ønsker ikke tilrettelegging. Det blir feil. For oss er Steindalen «Porten til Lyngsalpan» viktigst som begrep. Vernemyndighetene må verne områdene bedre. Nå gjør de det motsatte. De øker tilstrømningen uten at det tilrettelegges for det. Uberørt natur er viktigst. Ikke at det er et verneområde. Problemet er at det allerede nå er altfor mye turister i hele Lyngenfjord-området. Opptatt av en bruk av naturen uten at den blir ødelagt av overbruk. Et problem er mye ulovlig kjøring med snøscooter og ATV. Det er viktig å lede folk etter tilrettelagte stier. Sykkelturister kan slite altfor mye på vanlige stier. Det har hittil ikke vært noen info, bare pålegg, og ingen info om hensikten med påleggene.

Tabellen under viser hvordan omsetningen i Visit Lyngenfjord sine medlemsbedrifter har økt fra 2013 – 2017. Bare to av kommunene inngår i området ved Lyngsalpan; Lyngen og Storfjord. Man ser at omsetningen har doblet seg på 5 år, fra 18 mill til 42 mill i Lyngen.

Omsetning Reiselivsbedrifter i VL sine 5 kommuner i 1000 kr

Ikke alle reiselivsbedriftene er medlemmer i visit-selskapet slik at i virkeligheten er omsetningen en del større. I tillegg kommer også alle hyttene og husene som er tilgjengelig på AirBNB

2.3 Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer

Gjennom å sammenstille eksisterende kunnskap om sårbare naturverdier, reiselivet, de besøkende og annen kunnskap har man et godt grunnlag for å lage en besøksstrategi som best mulig sørger for balanse mellom verneverdiene, reiselivet og de besøkende. Det vises for øvrig til kapittel 4.3 i forvaltningsplanen for Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci, naturkvaliteter og verneverdier for ytterligere informasjon om verneområdet.

Informasjon om brukerne, kommunenes satsing på reiseliv og trender i reiselivet tilsier at vi vil få flere brukere av verneområdene fremover. Dette vil gi økonomisk vekst både lokalt og regionalt. Det har i de siste årene vært en stor økning av besøk under skisesongen med en topp i april måned, men en ser også at besøket øker gjennom hele året. Brukerundersøkelsen viser at det er mange som kommer tilbake på sommeren for å besøke området de har vært i om vinteren. Ellers ser man også en økning i antall turister om vinteren, før skisesongen. Dette er mennesker som ønsker å oppleve nordlyset, og som ønsker aktiviteter/turmuligheter på dagtid.

Vi har også erfart at sosiale medier har stor innflytelse på folks turvaner. Blåisvatnet i Lyngen er et godt eksempel på dette. Spektakulære steder som gir flotte bilder kan fort bli et sted som «alle» ønsker å besøke. Forvaltningen må derfor forsøke å være i forkant, samt ha fokus på hvilke områder som man velger å promotere. Dialog med kommunen og reiselivet er viktig slik at vi alle drar i samme retning.

Hvordan kan man gjøre opplevelsen av Lyngsalpan best mulig for de besøkende. For å lykkes med dette trenger man god kunnskap om hvilke forventninger og behov de har. Brukerundersøkelsen som ble gjennomført sommeren 2017 gir oss et godt grunnlag.

Brukerundersøkelsen viser at turgåeren ønsker god merking og skilting. Undersøkelsen viser også at det er ønskelig med en god balanse mellom tilrettelegging og opplevelsen av det uberørte, og opplevelse av den stille naturen. Dette stemmer også overens med reiselivets ønsker om bruk av området.

For å gi brukerne en bedre opplevelse i tråd med det de ønsker, og for å ivareta vegetasjon og landskap bør vi sørge for at det eksisterende løypenettet er godt nok merket, og at sårbare områder er ivaretatt best mulig slik at vi ikke forringer verneverdiene og sårbare arter / naturtyper. Ved å merke noen stier godt, vil man kunne styre ferdsele i dette området. Når stien er godt merket vil folk følge merkingen og holde seg til stien. Dette vil være med på å redusere bredden på stien

Verneområdestyret må overvåke områder med stor ferdsel, og som er sårbar. Tiltak må iverksettes der det er behov for det.

Beitenæringa opplever noen uheldige virkninger som følge av økt ferdsel. Reindrifta er særlig utsatt i perioden sein vinter, vår og tidlig sommer på grunn av drektige simler og kalving. Også under flytting kan stor ferdsel i området være uheldig. Løse hunder kan også være et problem. For dem er det nødvendig at vi skjerner de viktigste områdene. Også aktivt informasjonsarbeid for å styre områder som bruker til toppturer på vårskiføre og topper som legges ut som trimposter kan hjelpe reindriftnæringa.

Ellers vil beitenæringene ha nytte av et generelt informasjonsarbeid rettet mot turgåerne om forhold som viktigheten av båndtvangbestemmelsene, og hvordan opptre i når du møter rein eller sau i fjellet. Kartleggings- og sårbarhetsundersøkelsene på rovfugl gav forvaltningen innblikk i hvor vi har viktige områder for rovfugl og hvilke hensyn vi bør ta til dette. Dette er informasjon som er unntatt offentligheten, men som nyttes i vurdering av enkeltstier og eventuelle tilretteleggings / informasjonstiltak framover.

Brukerne etterspør ofte turforslag, kart og informasjon om spesielle attraksjoner. Å balansere den informasjonen som er ønsket blant flertallet av de besøkende med den kunnskapen som er viktig å formidle fra forvaltningens side vil derfor være en viktig jobb framover.

Det må utarbeides en god hjemmeside for landskapsvernområdet, og denne må være på flere språk. De aller fleste som søker informasjon om ulike steder benytter internett. Ved å ha gode nettsider treffer man eventuelle besøkende med god informasjon om verneverdier før de ankommer området.

Gode informasjonstavler er et viktig tiltak for å formidle kunnskap når den besøkende har ankommet området. Dette er også i tråd med ønskene til mange av brukerne.

Informasjon må skje på flere språk da Lyngsalpan har en stor andel utenlandske gjester.

3 Mål, Strategier og tiltak

Forvaltningsmål og forvaltningsutfordringer som er forankret i forvaltningsplanen vil sammen med innhentet kunnskap danne grunnlaget for de strategier og tiltak som vil prioriteres i og ved landskapsvernområdet.

Forvaltningsmål hentet fra utkast til forvaltningsplan for Lyngsalpan: ***Det overordnede målet for forvaltninga av Lyngsalpan landskapsvernområde er å hindre inngrep som kan endre landskapets art eller karakter.***

Forvaltningsmålene er å se på som forvaltningsmyndighetenes mål og retning i eget arbeid. I Lyngsalpan landskapsvernområde er det et mål for forvaltninga at:

- *Forvaltningen av verneområdet skal være kunnskapsbasert, peke på behov for ny kunnskap om natur- og kulturverdier inkludert tradisjonell og uformell kunnskap.*
- *Verneområdet skal brukes som en ressurs for landbruket og reindrifta gjennom videreføring av driftsformer som ikke er i strid med verneformålet.*
- *Kulturlandskapet blir holdt i hevd.*
- *Landskapsvernområdet skal være en kilde til friluftsliv, rekreasjon og natur- og kulturopplevelse.*
- *Kunnskap om natur- og kulturverdiene i området blir formidlet og kommer i fokus.*
- *Man innenfor rammen av verneforskriftene stimulerer til næringsutvikling basert på de verneverdier og muligheter som finnes i området.*
- *Bruk av området ikke setter varige spor i form av slitasje eller forsøpling.*
- *Motorferdselen holdes til et minimum, og unngå motorferdsel i urørte og særlig sårbare områder*
- *Større tekniske inngrep og utbygginger hindres.*

I tillegg har forvaltninga formulert følgende forvaltningsutfordring i forhold til **friluftsliv**:

Landskapsvernområdet skal kunne oppleves gjennom enkelt, tradisjonelt friluftsliv, jakt og fiske med liten grad av teknisk tilrettelegging med fokus på sporløs ferdsel.

Forvaltninga har i tillegg formulert følgende forvaltningsutfordring i forhold til **reiseliv**:

Lyngsalpan landskapsvernområde skal kunne brukes som arena for naturbasert reiseliv uten at det skal komme i konflikt med verneformålet.

3.1 Målsetninger

På bakgrunn av forvaltningsmål og innhentet kunnskap har verneområdestyret for Lyngsalpan landskapsvernområde formulert følgende hovedmål for besøksforvaltningen:

Hovedmål, besøksstrategi:

Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeacci skal opprettholdes som et område med liten grad av fysisk tilrettelegging for friluftsliv og ferdsel. All ferdsel og aktivitet skal ta hensyn til sårbart plante- og dyreliv. Man skal gjennom besøksforvaltning gi gode opplevelser til besøkende, bidra til lokal verdiskapning og forståelse for, og stolthet over, verneverdiene i Lyngsalpan.

Delmål, besøksstrategi:

- Sikre verneverdiene i et langsiktig perspektiv
- Gi besøkende gode opplevelser gjennom høy kvalitet på innfallsporter og annen tilrettelegging
- Bidra til å unngå konflikter mellom besøkende og beitebrukerne
- Gi besøkende mulighet til å oppleve stillhet og ro i Lyngsalpan
- Øke kompetansen om verneområdet til brukere og besøkende – få frem stolthet og begeistring

3.2 Strategier og tiltak

Forvaltninga for Lyngsalpan landskapsvernområde skal nå besøksstrategiens mål gjennom:

- Kanalisere ferdsel til områder som kan tåle høyt ferdselstrykk
- Utvikle høy kvalitet på alle møtepunkt mellom besøkende og landskapsvernområdet
- Bedre informasjon og øke synligheten av Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci

3.2.1 Kanalisering av ferdsel

Tilrettelegging innenfor, og i tilknytning til Lyngsalpan landskapsvernområde, skjer i dag av flere aktører; Kommunene, bygdelag, grunneierlag, idrettslag, private organisasjoner etc. Dette arbeidet må i større grad samordnes og kvalitetssikres. Det skal arbeides videre med etablering av informasjonspunkter og startpunkter i de enkelte kommunene. Det skal også tas en nærmere vurdering på om man skal etablere et utkikkspunkt. Forvalter skal ta initiativ for etablering av lokale grupper for hvert planlagte tiltak. Her er det naturlig at kommunen, friluftsråd, grendelag, grunneierlag, Statens vegvesen og andre trekkes inn i arbeidet. Det må utarbeides avtaler for videre drift av de ulike tiltakene etter at de er ferdigstilt.

Vinterutfarten til Lyngsalpan er vanskelig å styre for de som skal på topptur på ski vil gjerne på de mest utilgjengelige toppene, men det er en del områder som skiller seg ut med mer besøk enn andre. På de mest brukte oppfartene til skituristene bør det være parkeringsplass og toalett tilgjengelig. Det er viktig å få informasjon ut til dem som planlegger å besøke området hvor dette er tilgjengelig.

Lyngsalpan har flere naturlige innfallspor/ startsteder til fjellmassivet som benyttes mye både av tilreisende og lokalbefolkning. På flere av disse innfallsporene har verneområdemyndigheten, og andre aktører, allerede foretatt noe tilrettelegging. Det er etablert flere startsteder med parkering og toalett.

De fleste av dem som besøker området ønsker å følge tilrettelagte stier og løyper, jfr. brukerundersøkelsen. Erfaringer fra stien til Blåisvatnet viser også at besøket på stien har økt med 80 % i løpet av et år fra 2016 – 2017, og ytterligere 135 % fra 2017 – 2018 etter at Verneområdestyret har tilrettelagt med parkering, toalett og merking av sti. Dette viser at besøkende responderer på tilrettelegging og markedsføring. Stier som man ønsker at skal brukes mest må merkes godt og markedsføres i ulike media.

Når man ser at besøket til Lyngsalpan øker fra år til år er det viktig å gjøre aktive valg for å styre ferdselen. For å sikre og ivareta verneverdiene i landskapsvernområdet, vil det å legge til rette for attraktive turer i områder som kan tåle et høyt trykk være med på å skjerme større deler av landskapsvernområdet. Ved å skjerme deler av verneområdet for økt trafikk vil vi sikre dette området for sårbare arter, beitenæring og gi et tilbud til besøkende som ønsker å oppleve mindre tilrettelagt natur med stillhet og ro.

Kanalisering av ferdsel handler ikke bare om fysisk tilrettelegging. Hva som blir kommunisert ut til de besøkende, reiselivsnæringa og lokalbefolkninga er viktige grep for å kanalisere ferdselen. Hvilke stier og områder som blir trukket frem, og hvilke områder som blir kommunisert fram er viktige tiltak i kanalisering av ferdsel. Det er også viktig å informere om sårbarhet til viktige verneverdier for å øke forståelse for at enkelte områder blir skjermet.

3.2.1.1 Tiltak

- Gjennom informasjon styre besøkende til områder som tåler høyt ferdselstrykk – god informasjon på internett og brosjyrer. Godt samarbeid med reiselivsdestinasjonene.
- Videreutvikle startstedene i randsonen til verneområdet
- Tilpasse informasjon på alle innfallsporner/startsted og informasjonspunkt

Kartene under viser aktuelle områder for tilrettelegging og informasjon. Områdene er valgt ut fra hvor det allerede er stor ferdsel (jfr. kap. 2.2.2), og området er robust og takler mere besøk.

Verneområdestyret vil gjøre sitt beste for at det ikke skal bli konflikt mellom ulike brukergrupper. Det skal bl.a. utarbeides informasjon om beitedyr i området og viktigheten av å ha hunder i bånd, og lukke grinder etter seg.

Kartet under viser den nordlige delen av Lyngsalpan landskapsvernområde:

- **Russelv/Lyngstuva: Startssted**

Området er tilrettelagt med parkeringsplass og toalett. Mye besøk. Sti til Lyngstuva må merkes bedre etter nasjonal standard og det må utarbeides informasjon (på flere språk)- portal. Merking av området må vedlikeholdes årlig. Mulighet for bevegelsehemmede å ta seg til bål plass, gapahuk ved landbruksveg (utenfor landskapsvernområdet). Det er utarbeidet informasjon om kulturminner i området og flere av tuftene og hellegropene i området er merket. Dette overvåkes av kulturminneetaten og merking av områdene vil tas bort dersom man ser at det kan skade verdiene. Det meste av stien til Lyngstuva ligger utenfor landskapsvernområdet, fyret og fyrhuset ligger like utenfor verneområdet.

Vurdering effekt: Området er robust og tåler mye besøk. Vegetasjonen i området består imidlertid av mye lyng og mose, og vil kunne være sårbar dersom ferdselen i området ikke styres til stien. Stien må merkes godt.

- **Innereidet:**

Området er tilrettelagt med «trelavvo», universell sti og utedo. Området brukes en del av lokalbefolkning. Det er informasjon om verneområdet på lavvoen, men denne informasjonen må oppdateres. Det bør skiltes fra hovedveien og opp til lavvoen slik at tilreisende finner den.

Vurdering effekt: Området tåler mye besøk da veien til trelavvoen er gruslagt. Bør få på plass en avtale om drift og tømning av utedo. Lavvo eies av UL Vaggas, men har fått støtte til bygging av midler fra Direktoratet.

- **Sørleangsbotn: Startssted**

Området er tilrettelagt med parkeringsplass, toalett, bål plasser. Svært mye besøk. Området har god utsikt til Lyngsalpan, og det ligger også to naturreservat i umiddelbar nærhet. Nærområdet til parkeringsplassen kan benyttes av folk med bevegelsehemning. Det må utarbeides nye informasjonsplakater for området (viktig med flere språk) - portal. En designet gapahuk for området vil være et flott tilskudd. Natursti med fokus på lek og lær. Merking til Blåisvatnet (4 km) og til Aspevatnet (1 km) må vedlikeholdes årlig. Dette området kan etter hvert vurderes som utkikkspunkt.

Vurdering effekt: Kan være konflikt i forhold til reindrift da det er et samle- og skillegjerdet i nærheten. Konflikt kan særlig forekomme under flytting av rein og stor ferdsel i området. Konflikt kan unngås ved informasjon til de besøkende og evt. stenge av området under hovedflytting (et par dager i året), da med hjemmel i reindriften. Ellers er området robust med mye stein og ur. Stien til Blåisvatnet har noen våte partier, men det meste av dette er klopplagt for å unngå skade på vegetasjon.

- **Svensby**

Informasjonspunkt på fergeleie. Naturlig med generell informasjon om Lyngsalpan landskapsvernområde. Verneområdekart med utvalgte stier.

Vurdering effekt: Et godt egnet sted å informere om landskapsvernområdet. Man ser området og det er mye mennesker på gjennomfart.

- **Breivikeidet**

Informasjonspunkt på fergeleie. Naturlig med generell informasjon om Lyngsalpan landskapsvernområde. Verneområdekart med utvalgte stier markert slik at man kan se hvor man kan kjøre dersom man ønsker å besøke området.

Vurdering effekt: Et godt egnet sted å informere om landskapsvernområdet. Man ser store deler av fjellmassivet, og det er mye mennesker på gjennomfart.

- **Koppangen**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Informasjon om Lyngsalpan, Koppangen, reindrift, Jøkulhaup. Verneområdekart. Koppangen er stedet man kommer nærmest landskapsvernområdet fra veg. Mange drar til Koppangen for å se på bygda og utsikten utover Lyngstadlandet. Mye besøkt turistanlegg i Koppangen og for mange er det startsted til Koppangsbreen og Taffeltind.

Vurdering effekt: Sti og kjerrevei i området som det meste av ferdselen følger inntil det går over i stein og ur. Området tåler godt mer besøk enn hva det har i dag.

- **Fastdalen**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Bør ha informasjon om Lyngsalpan, beitenæring, kart med sti inntegnet. God og tydelig sti opp til Goalborrihytta som ligger like utenfor landskapsvernområdet. Deler av stien går over våte partier, bro over elva.

Vurdering effekt: Godt utgangspunkt for vandring på tvers av Lyngsalpan:

Fastdalen – Stortinddalen - Svensby

Området har en del besøk, men ikke av de mest besøkte dalene i landskapsvernområdet. Her kan du fortsatt gå uten å treffe andre. Det meste av stien er utenfor lvo, det er også hytta. Ved eventuelt økt ferdsel bør stien rustes opp.

- **Vardu**

Informasjonspunkt Varduområdet ligger utenfor landskapsvernområdet, men er startsted til landskapsvernområdet, opp rørgata til Rottenvikvatnet og videre til blant annet Fastdalstind. Varduområdet er Lyngen kommunes mest brukte utfartsted på langrennski, svært godt egnet for barnefamilier. Området bør ha informasjon om verdiene i landskapsvernområdet, beitedyr og kart med inntegnet sti.

Vurdering effekt: Vil være positivt med verneområdeinformasjon. Området er robust med anleggsveg opp rørgata nesten helt til landskapsvernområdet. Mye beitedyr i området.

- **Lyngseidet**

Informasjonspunkt ved fergeleie og i parken. Lek og lær i parken – samarbeid med stedsutviklingsprosjektet i Lyngen kommune. Gjenskape noe av Lyngsalpan i parken slik at besøkende lærer om landskapsvernområdet uten egentlig å besøke området. Informasjonstavle ved fergeleie med informasjon om Lyngsalpan landskapsvernområde. Verneområdekart med utvalgte stier fordelt over hele landskapsvernområdet markert.

Vurdering effekt: Lyngseidet er kommunesenteret i Lyngen kommune, kommunen med desidert størst andels av landskapsvernområdet. Lyngen kommune har et stedsutviklingsprosjekt der parken på Lyngseidet har fått en skikkelig ansiktsløfting. Mye av Lyngsalpan er allerede gjenskapt i parken og videreutvikling av dette i tråd med merkevaren vil nå ut til mange besøkende og brukere av parken. Verneområdestyret ønsker et særlig fokus på barn og stimulere nysgjerrighet for å lære mer om verneområdet. Parken bør ha en tavle i Cortenstål. Dette på grunn av at Lyngen kommune allerede har tatt i bruk dette materialet i brua over elva i området og på de spesiellagde benkene. Skilting i parken vil nå et stort antall mennesker og bør i stor grad rette seg mot barn.

- **Olderdalen**

Informasjonspunkt på fergeleie. Naturlig med generell informasjon om Lyngsalpan landskapsvernområde. Verneområdekart med utvalgte stier markert

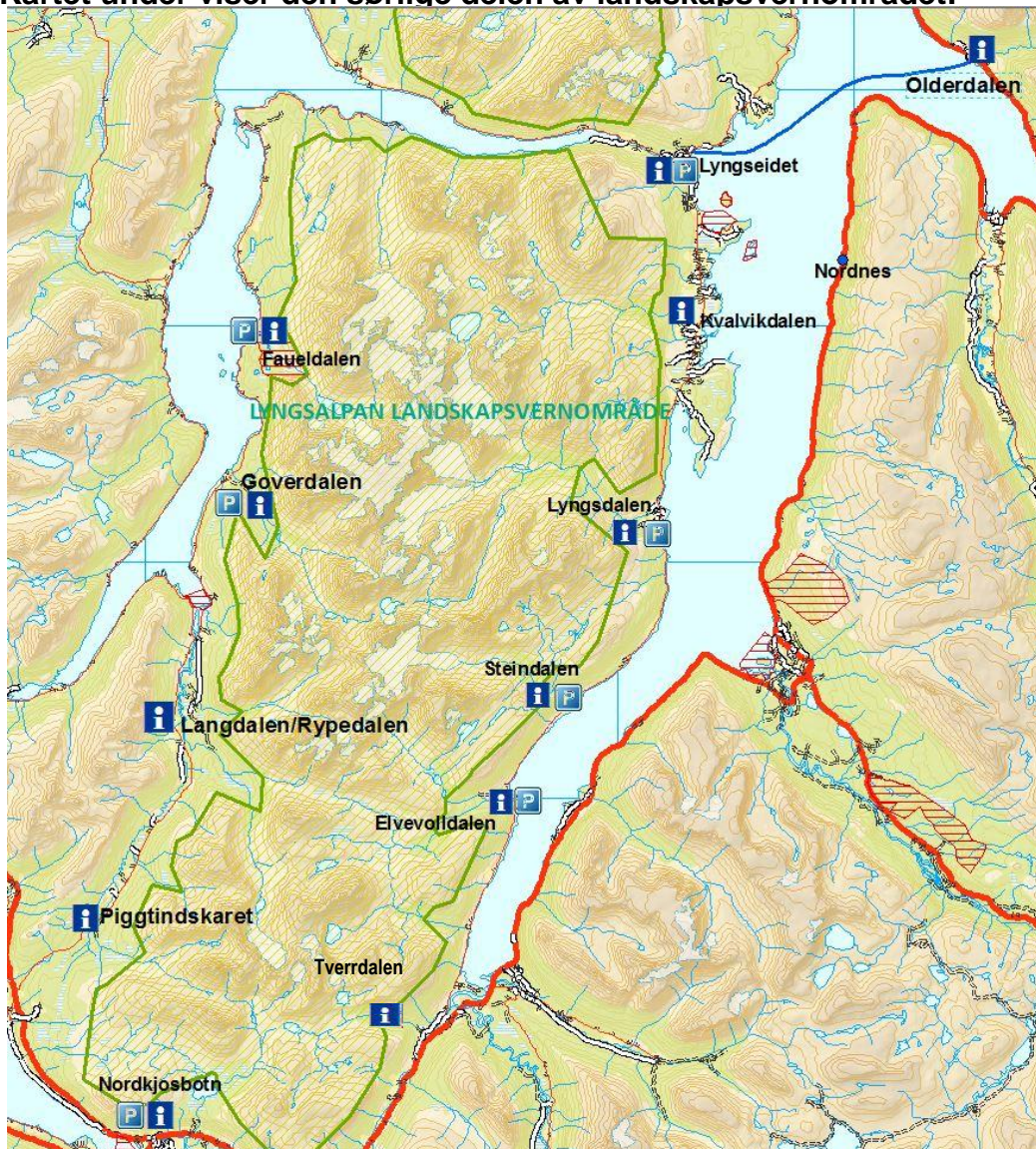
Vurdering effekt: Et godt egnet sted å informere om landskapsvernområdet. Man ser store deler av fjellmassivet, og det er mye mennesker på gjennomfart.

- **Fergene**

Informasjonspunkt Det er to fergestrekninger som leder til Lyngsalpan; Lyngenferga (Olderdalen – Lyngseidet) og Ullsfjordferga (Breivikeidet – Svensby). Informasjon om verneområdet på ferga vil nå mange reisende.

Vurdering effekt: Et godt egnet sted å informere om landskapsvernområdet. Man ser store deler av fjellmassivet, og det er mye mennesker på gjennomfart. Det er også mange skiturister (og andre) som bruker fergene når de skal til Lyngsalpan. Aktuelle tiltak kan være via skjerm eller plakat, brosjyrer.

Kartet under viser den sørlige delen av landskapsvernområdet:

- **Kvalvikdalen**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Området benyttes mye av lokalbefolkning, men er samtidig et veldig viktig beiteområde (sau, rein og hest). Åpen hytte i dalen. Området brukes også en del i forbindelse med topturer på ski. På sommeren er det en del vandring til Oksen og videre over fjellet til Lyngseidet. Det kan imidlertid være skredfare i dalen når forholdene tilsier det. Området er også nedslagsfelt for vannforsyning. Verneområdestyret vil derfor ikke skilte dit eller promotere området særskilt. Det er imidlertid behov for tavle med verneområdekart og stier inntegnet, informasjon om beitedyr. Kvalvikdalen er et av områdene med rikest vegetasjon.

Vurdering effekt: Verneområdeinformasjon på parkering i Øvergård vil nå mange av dem som besøker området. Viktig med informasjon om verneområdet, beitedyr. Området skal ikke promoveres i brosjyrer eller på nett.

- **Lyngsdalen**

Startssted og informasjonspunkt. Dalen brukes mye, både av lokalbefolkning og tilreisende. Det er etablert parkering ved Furustua der det også er tilgang til toalett. Sti opp til dalbotn må merkes helt fra parkering. Utarbeidelse av nye informasjonsplakater. Verneområdekart med sti inntegnet, informasjon om beitedyr. Åpen hytte i Lyngsdalen og på Innerfjellet. Parkering ved Furustua er også ønskelig når folk skal på Innerfjellet eller Daltind, men lokalbefolkningen tilrettelegger også parkering for et fåtall biler på Grønvollveien.

Vurdering effekt: Merking av sti helt fra Furustua og tydelig merking av parkering vil redusere parkering i boligområdene. Utarbeidelse av ny verneområdeinformasjon. Det bør vurderes om ikke dette skal settes opp et stykke opp etter stien opp dalen. Området i dalen er robust og tåler mer besøk.

- **Steindalen**

Startsted og informasjonspunkt. Det er etablert parkeringsplass. Behov for å bygge toalett og nye informasjonsplakater - portal. Årlig vedlikehold av merking. Lenger opp i dalen er det åpent toalett for allmenheten ved Steindalshytta. Steindalen er det området i landskapsvernområdet hvor man lettest når opp til en isbre. Området mye brukt av skoleklasser, studenter og andre grupper. Det er laget informasjon om geologiforekomster langs stien opp til dalen

Vurdering effekt: Informasjon på parkeringsplass når et stort antall mennesker. Informasjon om verneverdier, beite, isbre og annen geologi

- **Elvevoldalen**

Informasjonspunkt. Parkering ved den nedlagte skolen. Merket rundløype i dette området. Gapahuk og toalett på veien opp mot landskapsvernområdet. Gapahuk kan nås med rullestol. Tilretteleggingen som blant annet verneområdestyret har vært med og bidratt til har gjort at området fikk utmerkelse som Troms fylke sin beste turløype i 2018- Det antas at besøket vil kunne øke noe på grunn av dette. Området vil tåle mer besøk. Behov for nye informasjonsplakater med kart der sti og annen tilrettelegging er inntegnet. Det er skiltet stistart LVO fra hovedvei (brune skilt)

Vurdering effekt: Ny oppdatert informasjon vil være et godt tiltak ved parkeringa ved skolen.

- **Tverrdalen**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Mye kjørespor i randsonen til LVO. Her bør det vurderes et samarbeid med reindriften om å forsterke kjøretraséen for å unngå ytterligere skade på vegetasjonen.

Vurdering effekt: Ny oppdatert informasjon vil være et godt tiltak ved parkeringa

- **Nordkjosbotn**

Informasjonspunkt – trafikk-knutepunkt E6 og E8 og det første stedet man kommer i befatning med Lyngsalpan når man kommer sørfra.

Verneområdeinformasjon nede på elveøra. Verneområdekart med utvalgte stier markert. Informasjon her nede vil nå mange veifarende som tar pause i Nordkjosbotn. Når også lokalbefolkninga da området på elveøra er et friluftsområde.

Vurdering effekt: Informasjon vil nå mange mennesker med generell informasjon om LVO.

- **Piggtindskaret**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Informasjonsplakat om landskapsvernområdet, reindrift, kart med sti inntegnet. Merking av sti. En del av Balsfjord kommune sitt stinett.

Vurdering effekt: Flott område for å kunne komme seg inn i fjellmassivet via dette skaret. Piggtind er en karakteristisk fjelltopp.

- **Langdalen/Rypedalen**

Informasjonspunkt på eksisterende parkeringsplass. Informasjonsplakat om landskapsvernområdet, reindrift, kart med sti inntegnet. Friarstien Langdalen – Elvevolldalen. Merking av sti.

Vurdering effekt: Formidling av historien om friarstien mellom bygda i Storfjord og bygda i Balsfjord. Informasjon om reindrift nødvendig for å få forståelse og unngå konflikter mellom brukergrupper.

- **Goverdalen**

Startssted og informasjonspunkt Muligens behov for utvidelse av parkeringsplass og bygging av utfartstolett. Startsted til det høyeste fjellet i Lyngsalpan (og Troms), Jiehkkiwarre. Behov for informasjonsplakater – portal. Verneområdekart med sti inntegnet. Merking av sti

Vurdering effekt: Etablering av startsted med informasjon vil komme mange brukere til gode. På vinteren er det mye parkering langs fylkesveien og til dels farlige situasjoner. En god parkering med god informasjon. Må etableres driftsavtaler.

- **Faueldalen**

Startsted og informasjonspunkt. Tilrettelegging med parkering, toalett, gapahuk, bål plass og informasjon. Samarbeid med Tromsø kommune, Ishavskysten friluftsråd og bygdelaget. Faueldalen naturreservat ligger også i dette området. Behov for verneområdeinformasjon, verneområdekart med sti inntegnet. Merking av sti.

Vurdering effekt: Tilrettelegging vil komme mange brukere og vil tilfredsstillende et behov for utfartstoalett. Det finnes ikke andre utfartstoalett ved veien på denne siden av Lyngsalpan.

- **Nordnes – tunellinnslag ved E6**

Ved tunellinnslaget ved den nye tunnelen på E6 ved Nordnes i Kåfjord kommune har Statens vegvesen etablert parkeringsplass med toalett. Fra denne parkeringsplassen ser man store deler av det sydlige fjellmassivet til Lyngsalpan. Verneområdestyret ønsker å få på plass verneområdeinformasjon her.

Vurdering effekt: Informasjon på parkeringsplassen vil nå mange mennesker som ferdes etter E6. Ved å ha god informasjon om verneområdet og hva man kan se og oppleve i Lyngsalpan kan man kanskje få noen ekstra besøkende, noe som vil generere ringvirkninger til reiselivet i området.

3.2.2 Utvikle høy kvalitet på alle møtepunkt mellom besøkende og landskapsvernområdet

Gode opplevelser for den besøkende er et mål i besøksstrategien. Merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker gir en god og velfundert beskrivelse av hvordan vi kan framstå ovenfor besøkende. Ved å implementere merkevarerstrategien vil kommunikasjonen ovenfor besøkende være av høy kvalitet.

I et område som Lyngsalpan må verneområdestyret samarbeide med andre instanser om å få på plass og drifte god infrastruktur. Området er mye besøkt og må oppgraderes til et visst volum med infrastruktur. Merking og tilrettelegging må følge designmanualen utarbeidet av Miljødirektoratet. Annen merking og tilrettelegging må følge kravene til merkehåndboka. Lyngsalpan er også kvalifisert som bærekraftig reisemål gjennom reiselivsdestinasjonen Visit Lyngenfjord. Dette gjør at en også skal strekke seg langt i å tenke bærekraft både i valg av materiale og måten arbeidet/tiltaket blir utført på.

3.2.2.1 Tiltak

- Implementere merkevarerstrategien for Norges nasjonalparker og andre verneområder på alle møtepunkt mellom besøkende og landskapsvernområdet.
- Avklare hvilke tilretteleggingstiltak som skal gjennomføres på eksisterende møteplasser mellom landskapsvernområdet og besøkende. I tillegg avdekke eventuelle behov for nye møteplasser; Utkikkspunkt, startsted, informasjonspunkt
- Bidra med kunnskap om landskapsvernområdet ovenfor reiseliv og andre – vertskapskurs.

3.2.3 Bedre informasjon og øke synligheten av Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci

Lyngsalpan er mye besøkt, både sommer og vinter. Mange av de besøkende er imidlertid ikke klar over at Lyngsalpan er vernet som landskapsvernområde. I tillegg er det mange som ikke vet hva det innebærer, at det er et landskapsvernområde.

Det å øke kunnskapen om naturverdier generelt og verneverdiene i området vil være viktige grep for å verne om naturen og skape forståelse for vernet. Ved å tilby bilder, brosjyrer, film som kan brukes av andre aktører når de skal profilere området vil vi være med på å forbedre omdømmet av Lyngsalpan – Lyngenfjordregionen. Ved at verneområdeforvaltningen selv deltar aktivt i informasjonsarbeidet gjør at man vil kunne sikre budskapet i kommunikasjonen av landskapsvernområdet. Det er viktig å inngå samarbeid med kommunene og destinasjonsselskapene Visit Tromsø og Visit Lyngenfjord. Når alle aktører trekker i samme retning, med samme budskap, styrkes mulighetene for å nå både kommersielle mål og målene for besøksforvaltningen

3.2.3.1 Tiltak

- Økt synlighet på arrangement og i media
- Bygge opp en pool av film og bilder, samt brosjyrer
- Kurs og seminarer om naturverdier for lokale reiselivsbedrifter og lokalbefolkning.
- Prosjekt med grunnskolene for å øke forståelsen og stolthet over verneområdene blant den oppvoksende generasjon.

4 Tiltaksplan

For å lykkes med besøksforvaltningen i Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suodjemeahcci er det nødvendig med en aktiv forvaltning. Hvilke type tiltak som skal settes inn hvor, og når, vil kunne endre seg alt etter hvordan behovet er.

Rammevilkårene vil også legge føringer for hvordan tiltaksplanen utformes. Tiltaksplanen vil derfor være en dynamisk plan der en tenker langsiktig. Tiltaksplanen skal være 4-årig, men skal kunne rulleres årlig. Tiltaksplanen er vedlagt i excel-format

TILTAKSPLAN FOR Lyngsalpan landskapsvernområde/Ittugáissáid suojemeahcci 2019 - 2022										Sist endret: 03.12.2018
Verneområdenavn + naturbase-id	Tiltakskategori	Kort beskrivelse av tiltak	Prioritet	Finansiering	Samarbeids-aktører	Hvem gjennomfører tiltaket?	Gjennomføringsperiode (20xx-20yy)	Intervall (eventuelt)	Kostnads-overslag (kr)	Merknad/kommentar
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Vedlikehold av Verneområdestyrets etablerte anlegg, samt merking og remerking av stier.		Tiltaksmidler fra Miljødirektoratet	Sørrenangen grendelag/Steindal-Storeng trim/Lyngsalpan snøscooterforening	Forvalter, kjøp av tjenester	2019-2022	Årlig	30000	Vedlikehold bygninger, bord og benker, skilt, varder mm.e
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Infopunkt - Startpunkt Faueldalen i Tromsø kommune		Tiltaksmidler fra friluftsmidler	Tromsø kommune, Ishavskysten friluftsråd, Løvik utviklingslag	Forvalter, Tromsø kommune, Ishavskysten friluftsråd	2019			Parkeringsplass skal utvides, bygges toalett, gapahuk, bål plass og informasjonstavler om Lyngsalpan Ivo og Faueldalen nr
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Toalett infopunkt Steindalen		Tiltaksmidler fra friluftsmidler	Storfjord kommune	Forvalter og Storfjord kommune	2019			Bygging av toalett på parkeringsplass
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Infopunkt innfallsport til Jiehkevarre, Goverdalen		Tiltaksmidler	Tromsø kommune	Forvalter og Tromsø kommune	2020-2021			Etablering av parkeringsplass med informasjon og toalett
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Informasjon	Implementering av merkevare		Tiltaksmidler		Forvalter	2019-2022			Utarbeide nye vo-plakater og oppsetning av disse på valgte destinasjoner
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Bro over elva øppe i Kvalvikdalen		Tiltaksmidler	Kvalvidalen hytteforening	Kjøp av tjenester	2019			
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Informasjon	Ny hjemmeside		Miljødirektoratet	Kjøpe tjenesten	Forvalter, kjøp av tjenester	2019			Sette opp, og ta i bruk ny hjemmeside. Viktig med verneområdeinformasjon på flere språk på internett.
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Bro over Trollvasselva Jægervassbotn		Tiltaksmidler fra Miljødirektoratet	Samarbeid med Svensby grunneierlag	Verneområdestyret står som tiltakshaver	2020			Krever dispensasjon fra verneforskriften og tillatelse fra grunneier
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Innfallsport Goverdalen		Tiltaksmidler fra Miljødirektoratet	Tromsø kommune og Ishavskysten friluftsråd	Verneområdestyret - entreprenør	2020-2021			Krever klarering med grunneier og behandling i kommunen, plan- og bygningsloven. Forprosjektering 2020.
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Informasjon	Skoleprosjekter		Tiltaksmidler fra Miljødirektoratet	Ungdomsskolene i nærområdet til Lyngsalpan					Få kunnskap om verneområdene, stolthet og fremtidige ambassadører for å ta vare på områdene.
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Tilrettelegging	Lek og lær - område		Tiltaksmidler fra Miljødirektoratet	Samarbeid med kommune, friluftsråd og evt. andre		2021			Må finne egnet sted og få avtaler på plass
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Kunnskapsinnhentning	Kartlegging av Kulturminner		Liten oversikt over kulturminner i høg fjellet.		Verneområdeforvalter, SNO, Troms fylkeskommune, Sametinget	2019-2020		100000	
Lyngsalpan Ivo vv00002271	Skjøtsel av vegetasjon	Forsterking av kjøretrasé for reindrifta, Tverrdalen		Tiltaksmidler	SNO	Forvalter, SNO, kjøpe tjeneste				

Lyngsalpan landskapsvernområde/ Ittugáissáid suodjemeahcci

Landskapsvernområdet ble vedtatt opprettet 20. februar 2004 og ligger i kommunene Lyngen, Tromsø, Storfjord og Balsfjord i Troms.

Lyngsalpan er kjent for sine kvasse tinder som er omgitt av breer med evig is, ville og trange daler og landskap som styrter fra høyfjell og rett ned i havet.

Området er vernet på grunn av at det har stor verdi som glasiologisk og kvartærgeologisk referanseområde. Fjellområdet har va 140 isbreer og egner seg derfor godt til å studere hvordan isbreene har vært med på å forme landskapet slik det er i dag.

I Lyngsalpan finner man områder som er tildels lette å ferdes i, men store deler av området byr på utfordringer for ferdsel. Det er nettopp utfordringene som lokker mange besøkende.

Kontaktinformasjon

Telefon: 78 95 03 00
E-post: fmtfpost@fylkesmannen.no
Nett: <http://nasjonalparkstyre.no/Lyngsalpan-LVO/>
Post: Fylkesmannen i Troms og Finnmark,
Statens hus, 9815 Vadsø
Besøksadresse: Strandveien 19, 9060 LYGSEIDET